

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra ústavního a evropského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Srovnání právního a ekonomického pohledu na
zákaz diskriminace ve vztahu k terorismu**

Šimon Dvořák

Plzeň, 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Šimon DVOŘÁK**
Osobní číslo: **R15M0060P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Srovnání právního a ekonomického pohledu na zákaz diskriminace ve vztahu k terorismu**
Zadávající katedra: **Katedra ústavního a evropského práva**

Zásady pro vypracování

1. Diskriminace jako právní a ekonomický problém
2. Problematika terorismu
3. Vztah terorismu k diskriminaci
4. Aktuální vývoj diskriminace a terorismu

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- BÍLKOVÁ, V. *Boj proti terorismu z pohledu ochrany lidských práv*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-513-5.
- FOREJTOVÁ, M. *Mezinárodněprávní ochrana menšin*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2002, 135 s. ISBN 80-7082-843-9.
- FOREJTOVÁ, M. *Judikatura soudů Evropské unie a Rady Evropy ve věcech zákazu diskriminace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-475-6.
- FOREJTOVÁ, M., TRONEČKOVÁ M. *Evropské právo v praxi*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 246 s. ISBN 978-80-7380-301-8.
- MANKIW, N. G. *Zásady ekonomie*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-891-1.
- SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*. 19. vyd. Praha: NS Svoboda, 2013, 715 s. ISBN 978-80-205-0629-0.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.**
Fakulta právnická

Datum zadání diplomové práce: **23. února 2021**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2022**

L.S.

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 30. března 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Srovnání právního a ekonomického pohledu na zákaz diskriminace ve vztahu k terorismu*“ vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne 31.3.2021

.....

Šimon Dvořák

Tímto bych velice rád poděkoval vedoucí mé diplomové práce doc. JUDr. Monice Forejtové, Ph.D za vstřícnost, ochotu, pomoc a cenné rady, které mi poskytovala v průběhu zpracování této práce. Současně děkuji svým nejbližším za podporu a pomoc během celého studia.

Obsah

Použité zkratky.....	8
Úvod.....	9
1. Diskriminace jako právní a ekonomický problém.....	10
1.1 Diskriminace jako právní problém.....	10
1.1.1 Diskriminace přímá.....	12
1.1.2 Diskriminace nepřímá.....	13
1.1.3 Diskriminace obrácená.....	14
1.1.4 Diskriminační důvody.....	16
1.2 Diskriminace jako ekonomický problém.....	27
1.2.1 Diskriminační preference.....	28
1.2.2 Formy ekonomické diskriminace.....	29
1.2.3 Vztah ekonomie a práva.....	34
2. Problematika terorismu.....	38
2.1 Definování terorismu.....	38
2.1.1 Mezinárodní terorismus.....	39
2.1.2 Státní terorismus.....	40
2.2 Formy terorismu.....	41
2.2.1 Džihádistický terorismus.....	41
2.2.2 Národnostně etnický a separatistický terorismus.....	41
2.2.3 Levicový a anarchistický terorismus.....	42
2.2.4 Pravicový terorismus.....	42
2.2.5 Teroristické skupiny s jediným cílem.....	42
2.3 Terorismus a jeho vymezení vůči ostatním trestným činům.....	43
3. Vztah terorismu k diskriminaci.....	45
3.1 Diskriminace a terorismus.....	46
3.1.1 Politická diskriminace a terorismus.....	47
3.1.2 Kulturní diskriminace a terorismus.....	48
3.1.3 Socioekonomická diskriminace a terorismus.....	48
3.2 Vybrané teroristické útoky.....	49
3.2.1 Útoky ve Spojených státech amerických 2001.....	49
3.2.2 Útoky v Norsku 2011.....	51
3.2.3 Útoky ve Francii 2015.....	53
3.2.4 Útoky ve Španělsku 2017.....	54
3.2.5 Útoky v Austrálii 2019.....	57
3.2.6 Útoky v Německu 2020.....	58

3.3	Diskriminace jako možná příčina či důsledek terorismu	60
4.	Aktuální vývoj diskriminace a terorismu	63
4.1	Vybraná rozhodnutí ESLP	63
4.1.1	Rozhodnutí ESLP ve věci Magee proti Spojenému království ze dne 6. června 2000.....	63
4.1.2	Rozhodnutí ESLP ve věci Gillan a Quintonová proti Spojenému království ze dne 12. 1. 2010	65
4.2	Vybraná rozhodnutí SDEU.....	68
4.2.1	Rozhodnutí SDEU ve věci C-235/14 SafeInterenvíos SA proti Liberbank SA a dalším ze dne 10. 3. 2016.....	68
4.2.2	Rozhodnutí SDEU ve věci C-303/05 Advocaten voor de Wereld VZW proti Leden van de Ministerraad SDEU ze dne 3. května 2007.....	70
	Závěr.....	73
	Resumé	75
	Seznam použitých zdrojů.....	76
	Abstrakt	86

Použité zkratky

ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
ESD	Evropský soudní dvůr
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EU	Evropská unie
EÚPL	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Evropská úmluva o lidských právech)
Listina	Listina základních práv a svobod
Listina EU	Listina základních práv Evropské unie
OSN	Organizace spojených národů
Rada	Rada Evropské unie
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SEU	Smlouva o fungování Evropské unie

Úvod

Jako téma této diplomové práce jsem si vybral srovnání právního a ekonomického pohledu na zákaz diskriminace, ve vztahu k terorismu. Diskriminace už byla z právního pohledu mnohokrát popsána, proto byl z důvodů mých vysokoškolských studií na fakultě ekonomické, zahrnut také ekonomický prvek, který dle mého názoru poskytuje dostatečný kontrast k pohledu právnímu, na zvolenou tematiku. Avšak toto spojení bylo příliš obecné a bylo jej nutné více konkretizovat. Proto jsem se také zaměřil na vztah diskriminace k terorismu, jakožto propojení s vyšší dimenzí, v rámci problematiky společenské škodlivosti.

V první části práce budou definovány základní pojmy a body problematiky diskriminace jak právní, tak ekonomické, které budou i do jisté míry vzájemně porovnány, kde výsledkem bude obecnější pohled na diskriminaci. Ten bude v následující části doplněn o problematiku terorismu, která bude rozebrána a budou uvedeny formy terorismu. Přičemž už v průběhu definování témat bude možno spatřovat jisté spojitosti mezi diskriminací a terorismem. V další části bude rozveden vztah terorismu a diskriminace, jako dvou různých problematik, které mohou být, *defacto*, vzájemně propojeny. Z těchto důvodů budou uvedeny možné úrovně propojení diskriminace a terorismu, které budou doplněny o vybrané teroristické útoky. Tyto úrovně budou rozebrány po právní i ekonomické stránce. Poslední část práce potom bude tvořena z vybraných rozhodnutí soudů vztahující se k oběma problematikám současně.

Výsledkem této práce bude možná příčinná souvislost mezi diskriminací a terorismem, kdy v některých situacích není možné posoudit, která z těchto dvou problematik, byla tou příčinou či následkem. A i za předpokladu, že by diskriminace předcházela terorismu, pak nám opět vzniká otázka, zda – li není možné, aby terorismus předcházel diskriminaci?

1. Diskriminace jako právní a ekonomický problém

Diskriminaci je možno vnímat různě a je nutné zmínit, že může mít mnoho různých podob. Právní definice a zákonná ustanovení nám uvádějí, co by diskriminací být mělo, alespoň ve světle práva. Naopak diskriminace ekonomická, na rozdíl od té právní, řeší především otázky trhu a globálního pojetí v rámci ekonomie, a pohlíží na celou problematiku především analyticky a statisticky, což může být v jisté míře odlišné od právního pohledu. Oba výše zmíněné obory nám poskytují různé pohledy, kterými se bude tato práce zabývat v první části.

Samotný pojem diskriminace pochází z latinského slova *discriminare*, které znamená rozlišovat.¹ Dle této definice, či přesněji překladu, je možné obecně odvodit, čeho se diskriminace jako taková bude týkat, a to rozlišování zejména osob. V dnešní době je poměrně častým jevem, že se o diskriminaci dozvídáme přes různá média či internetové platformy, jako specifický druh média, kde je popisována spíše jako specifický druh znevýhodnění určité osoby nebo určitého okruhu osob.

1.1 Diskriminace jako právní problém

Samotné právo má několik různých pramenů zákazu diskriminace, přesněji je diskriminace popsána v právnickém slovníku, kde je chápána jako „*uplatňování rozdílných podmínek, rozlišování, omezení nebo odnětí práv určité kategorie osob pro společenské nebo ekonomické postavení, národnost, rasu, náboženství, pohlaví, politické názory apod.*“²

Základním právním pramenem, zákazu diskriminace, mimo ústavní zdroje je Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, zkráceně Evropská úmluva o lidských právech, která o zákazu diskriminace ve svém ustanovení hovoří čl. 14 takto: „*Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ,*

¹ FOREJTOVÁ, M. Judikatura soudů Evropské unie a Rady Evropy ve věcech zákazu diskriminace. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013.

² HENDRYCH, D. et al. Právní slovník. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 143

příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.“³ K EÚLP přistoupily všechny členské státy, nikoliv však EU jako samostatná smluvní strana, i přesto je EÚLP jedním ze základních zdrojů Listiny základních práv evropské Unie a také je vhodné zmínit, že se v ní inspiruje Evropský soudní dvůr při určování oblasti působnosti ochrany lidských práv, podle právních předpisů EU.

Dále je nutné zmínit Listinu EU, jakožto zdroj antidiskriminačního práva EU. Listina EU obsahuje výčet lidských práv, který byl inspirován právy uvedenými v ústavách členských států, EÚLP, jak již bylo zmíněno výše, a také ve všech ostatních úmluvách o lidských právech. Listina EU obsahuje zákaz diskriminace ve svém článku 21, ve kterém o ni hovoří takto: *„Zakazuje se jakákoli diskriminace založená zejména na pohlaví, rase, barvě pleti, etnickém nebo sociálním původu, genetických rysech, jazyku, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politických názorech či jakýchkoli jiných názorech, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, zdravotním postižení, věku nebo sexuální orientaci.*“⁴

Neméně vhodným zdrojem pro právní definování by mohlo být užití definice z komentáře k antidiskriminačnímu zákonu, jakožto české vnitrostátní právní úpravě, který k pojmu diskriminace říká: *„Diskriminace je úmyslné nebo neúmyslné rozlišení, učiněné na základě osobních znaků jednotlivce nebo skupiny, které má za následek uložení břemene, závazků nebo jiné nevýhody, uvalené pouze na znevýhodněného jednotlivce nebo skupinu a nikoliv na druhé, anebo odepření přístupu k příležitosti, dobru či přednosti, které jsou přístupné pouze ostatním členům společnosti.*“⁵

V neposlední řadě je nutné poukázat na Listinu, která nám přesně definuje, jak ústavní pořádek České republiky pohlíží na princip zákazu diskriminace, jedná se o čl. 3 odst. 1 Listiny, který zní: *„Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.*“⁶ Výše zmíněné typy jednání, které vedou k diskriminaci, dokonale poukazují, jakým druhem jednání dochází

³ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, 209/1992 Sb. (EÚLP)

⁴ Listina základních lidských práv a svobod EU, 209/1992 Sb. (Listina EU)

⁵ BOUČKOVÁ, P., HAVELKOVÁ, B., KOLDINSKÁ, K. et al. Antidiskriminační zákon: komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 13

⁶ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (Listina)

k odlišování ve výše zmíněném negativním smyslu, a jakým konkrétním způsobem se projevuje navenek.

1.1.1 Diskriminace přímá

Nejznámějším druhem diskriminace je diskriminace přímá, k té nám EÚLP a právní předpisy EU uvádí obdobně. Kupříkladu směrnice o rasové rovnosti uvádí, že přímou diskriminací „se rozumí případ kdy je s jednou osobou zacházeno z důvodů rasy nebo etnického původu méně příznivým způsobem, než je, bylo nebo by bylo s jinou osobou ve srovnatelné situaci“⁷. ESLP využívá pro přímou diskriminaci formulaci, podle níž musí existovat „rozdílnost v zacházení s osobami nacházejícími se v analogických nebo vhodně srovnatelných situacích“, jejímž „základem je určitelný znak“⁸

Dále je vhodné doplnit, že jádrem celé přímé diskriminace je nepříznivé zacházení a pro určení, zda se opravdu jedná o diskriminační jednání, je nutné mít v mnohých situacích také osobu „komparátora“, tedy osobu v obecně podobné situaci, přičemž hlavním rozdílem mezi oběma osobami je daný „chráněný důvod“.

Další konkrétní úpravou je zákon č. 198/2009 Sb., antidiskriminační zákon, kde je přímo stanovena definice přímé diskriminace v ust. § 2 odst. 3, který říká: „Přímou diskriminací se rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru.“⁹

Jinak řečeno, bude se jednat o přímou diskriminaci za předpokladu, že by bylo s konkrétní osobou nebo skupinou osob zacházeno v nějaké konkrétní situaci jiným, zejména méně přívětivým způsobem než s osobami jinými, a to pouze za předpokladu, že by bylo toto odlišné zacházení s osobami věcně odůvodněno legitimním úmyslem, či účelem a metody použité k dosažení zamýšlených cílů jsou nezbytné a v dostatečné míře přiměřené. Diskriminaci přímou je možné vnímat jako určité spojení několika znaků, či situací při splnění několika podmínek, konkrétně

⁷ Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání

⁸ ESLP, Carson a další proti Spojenému Království (č.42184/05)

⁹ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

děleno na: a) vyčlenění jednotlivce či skupiny v porovnání se srovnatelnou skupinou; b) toto opatření je k tíži danému jednotlivci či skupině; c) toto opatření není možné s ohledem na právem stanovenou metodologii ospravedlnit.¹⁰

Pro komplexnější a snazší pochopení bude popsán jeden poměrně banální případ, který nám přiblíží to, o jakou formu diskriminačního jednání jde v tomto případě. Situaci, kdy provozovatel restaurace umístí na vchodové dveře a veškerá viditelná místa cedule s nápisem „Muslimy neobsluhujeme“, přičemž je více než zřejmé, že ostatní potencionální zákazníci, kteří se tomuto provozovateli nejeví jako muslimové, budou bez námitek obsluhováni, lze velmi snadno poukázat na to, že jde o přímou diskriminaci.

1.1.2 Diskriminace nepřímá

Dalším druhem je diskriminace nepřímá, která má svou definici upravenou v ustanovení § 3 odst. 1 antidiskriminačního zákona, a tou je „*takové jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je z některého z důvodů uvedených v § 2 odst. 3 osoba znevýhodněna oproti ostatním. Nepřímou diskriminací není, pokud toto ustanovení, kritérium nebo praxe je objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.*“¹¹ Diskriminace přímá je tak o mnoho zjevnější, než diskriminace nepřímá, neboť už na první pohled bývá evidentní, že dochází k diskriminačnímu jednání, naopak u diskriminace nepřímé bývá toto schizma skryté, tím se ovšem nedá dojít k závěru, že by diskriminace nepřímá způsobovala o mnoho menší důsledky či dokonce důsledky, které by se daly hodnotit jako téměř nulové. Oba druhy diskriminace mají stejný vliv a ve svém výsledku způsobují i obdobné nežádoucí účinky.

Dále je nutné zmínit Směrnici Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání, jež nám v článku 2 odst. 2 písm. b), uvádí co se nepřímou diskriminací rozumí a to „*případ, kdy v důsledku navenek neutrálního předpisu, kritéria nebo zvyklosti byla znevýhodněna osoba určité rasy nebo etnického původu v porovnání s jinými*

¹⁰ BOBEK, M., BOUČKOVÁ, P., KÜHN, Z. Rovnost a diskriminace. Praha: C. H. Beck, 2007

¹¹ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

osobami“¹². ESLP tuto definici ještě v některých rozsudcích doplnil, kdy uváděl, že „rozdílné zacházení může mít podobu nepřiměřeně nepříznivého dopadu politiky nebo opatření, které jsou sice vyjádřeny neutrálně, na určitou skupinu osob však mají diskriminační účinek“. Výše zmíněná teorie nepřímé diskriminace pramení z úvahy, že určitá obecná právní úprava formálně sice žádnou zakázanou diskriminační klasifikaci neobsahuje, ovšem vyvolává diskriminaci při své aplikaci, to znamená, že v realitě má na své adresáty nerovný dopad, ačkoliv je v obecné rovině formálně v pořádku.¹³ Primárním rozdílem tedy mezi diskriminací přímou a nepřímou, je odlišnost v tom, že nepřímá diskriminace přesouvá pozornost od rozdílného zacházení ke zkoumání rozdílných účinků.

Pro úplnost je na závěr vhodné k nepřímé diskriminaci uvést obdobný příklad diskriminačního jednání jako u diskriminace přímé. Příklad, který by mohl být vhodný pro tento druh diskriminace, uvádí ombudsman jako příklad nepřímé diskriminace, ve kterém šlo o situaci, kdy provozovatel restauračního zařízení zakázal lidem se psy vstup do své provozovny. Tento zákaz zdá se být neutrální, a tedy nikoho nediskriminující, to ovšem neplatí, pokud vezmeme do úvahy nevidomé s vodicím psem, kterého nutně ke svému životu potřebují. Dopad této zdánlivě neutrální normy pro občana, který vidí a může tedy svého psa bez újmy nechat doma, je malý, ne však pro občana nevidomého, jemuž tento zákaz v podstatě znemožňuje toto restaurační zařízení navštívit. Nutno podotknout, že takovéto jednání se v praxi vyskytuje velmi často.¹⁴

1.1.3 Diskriminace obrácená

Posledním druhem diskriminace je diskriminace obrácená, o té by se dalo říct kupříkladu to, že je pravděpodobně tím nejdiskutovanějším pojmem v oblastech antidiskriminačního práva. Na rozdíl od obou předchozích výše zmíněných případů, přímé a nepřímé diskriminace, které svou úpravu mají poměrně korektně ustálenou definicí, diskriminace obrácená nemá svou přesnou definici. Diskriminace obrácená se velmi často na úrovni EU označuje jako diskriminace pozitivní nebo pozitivní opatření či akce. Toto pochopení má svůj původ v USA, kde je označováno v anglickém jazyce jako „affirmative action“. Jejich uplatnění

¹² Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání

¹³ BOBEK, M., BOUČKOVÁ, P., KÜHN, Z. Rovnost a diskriminace. Praha: C. H. Beck, 2007

¹⁴ Oficiální stránky ochránce veřejných práv [online]. [cit. 04.03.2020]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/diskriminace/>

je předvídáno na úrovních mezinárodních instrumentů Rady Evropy, tak v rámci sekundárního práva Evropské unie.¹⁵

Důležité je také dodat, že pozitivní opatření je termín, který označuje snahu o zvýhodnění určitých, domněle znevýhodněných skupin obyvatelstva, s cílem poskytnout jim rovné příležitosti nebo snížit etnickou či jinou diverzitu. Rozsah se pohybuje od politiky zaměstnanosti a vzdělávání, po veřejné zakázky a zdravotnické programy. Existují dva základní cíle pozitivní diskriminace, a to minimalizovat rozdíl a kompenzovat zjevné znevýhodnění. Pozitivní diskriminace by měla vést k vyrovnaní podmínek znevýhodněné části obyvatel a zbytku populace. Příkladem pro toto jednání by bylo přiznání některých nároků či prominutí nějaké uložené povinnosti, která má většinou zamýšlený důsledek ve zvýšení působení určitým způsobem znevýhodněné skupiny osob či jedinců, nebo méně početně zastoupených na společenské, ekonomické nebo politickém poli činnosti. Toto jednání má svou myšlenku především v určité snaze za dosažením a poskytováním rovných příležitostí, a tudíž i s tím spojených výsledků všem jedincům. Je nutné také dodat, že k obrácené diskriminaci také často dochází ve snaze zamezit diskriminaci, toto může přerůst až v diskriminaci většiny ve prospěch menšiny.

České antidiskriminační právo, a to konkrétně antidiskriminační zákon, se obrácenou diskriminací zabývá v ust. § 7 odst. 2, které říká, že „za diskriminaci se nepovažují opatření, jejichž cílem je předejít nebo vyrovnat nevýhody vyplývající z příslušnosti osoby ke skupině osob vymezené některým z důvodů uvedených v § 2 odst. 3 a zajistit jí rovné zacházení a rovné příležitosti.“¹⁶ Je tedy naprosto zřejmé, že zvýhodněním jedné konkrétní skupiny na úkor jiné skupiny bude znamenat, že všechny jiné skupiny než skupina, která je zvýhodňována, budou ostatní jistým způsobem znevýhodněny. Toto vzbuzuje určitou otázku, zda opravdu je pozitivní opatření až tak účinným nástrojem a nemá ve svém důsledku spíše negativní vliv v rámci společnosti.

V neposlední řadě je nutné také uvést další formy jednání, které vznikají v souvislosti s diskriminací. Těmi jsou navádění či pokyn. Antidiskriminační zákon

¹⁵FOREJTOVÁ, M. Judikatura soudů Evropské unie a Rady Evropy ve věcech zákazu diskriminace. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013.

¹⁶ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

se pokynem k diskriminaci zabývá v ust. § 4 odst. 4, které říká, že „*pokynem k diskriminaci se rozumí chování osoby, která zneužije podřízeného postavení druhého k diskriminaci třetí osoby.*“ Naváděním se zabývá odstavec 5 téhož paragrafu, který navádění k diskriminaci označuje jako „*chování osoby, která druhého přesvědčuje, utvrzuje nebo podněcuje, aby diskriminoval třetí osobu.*“ Je nutné podotknout, že navádění či poskytování pokynů může mít mnoho spojitostí i s problematikou terorismu.

1.1.4 Diskriminační důvody

Pro lepší vysvětlení otázky diskriminace bude každý diskriminační důvod doplněn o vybrané rozsudky týkající se vždy dotčeného důvodu.

1.1.4.1 Diskriminace na základě náboženského vyznání, víry a světového názoru

Prvním diskriminačním důvodem, kterým se bude tato práce zabývat, je diskriminace na základě náboženského vyznání, víry a světového názoru. Velice důležitým aspektem v této věci je náboženská svoboda, která je pozitivní a negativní. Pozitivní svoboda jednotlivce znamená mít možnost náboženství nebo víru v určité míře ve veřejném prostoru vyznávat a demonstrovat. Negativní svobodou jednotlivce je nebýt podrobován propagandě, přesvědčování a náboženskému nátlaku.¹⁷

Při pohledu na tuto problematiku velikou zajímavostí je, že jakákoliv ochrana menšin na mezinárodním poli započala prvotně díky menšinám náboženským. Všeobecná deklarace lidských práv z roku 1948 je v tomto ohledu jeden z nejvýznamnějších dokumentů, který výslovně zakazuje diskriminaci z důvodu náboženství. Dalším důležitým momentem bylo deklarování dokumentu OSN z roku 1981, který se jmenoval Deklarace o odstranění všech forem nesnášenlivosti a diskriminace založené na náboženství a víře, neboť přidáním termínu „víra“ se rozšířil okruh náboženských práv a svobod. Tato ochrana menšin znamená, že žádný stát ani mezinárodní organizace nemohou popírat ochranu skupinám, které se vyznačují specifickými náboženskými praktikami, pokud to ovšem nezpůsobí zásah do jiných lidských práv a svobod, nebo to není v rozporu s právním řádem státu, kde je výkon víry nebo náboženství realizován. Celá uvedená

¹⁷ BOBEK, M., BOUČKOVÁ, P., KÜHN, Z. Rovnost a diskriminace. Praha: C. H. Beck, 2007

koncepce je bezpředmětná vůči ateistům, avšak i s jejich právy a zájmy by mělo být zacházeno stejným způsobem jako s těmi, kteří jsou věřící. Odlišností je ovšem to, že ateisté nepotřebují žádná specifická práva, např. náboženskou výchovu nebo přístup ke chrámům, ve kterých se modlí.¹⁸

Prvním vybraným případem je rozsudek ESLP ve věci Svědkové Jehovovi vs. Rakousko (stížnost č. 27540/05), který se zabývá především náboženskou diskriminací. Ta byla v tomto případě zapříčiněna rakouskými úřady, které s nimi při otázce daní nezacházely jako s náboženskou společností dle rakouského právního řádu. V případě se konkrétně jednalo o filipínské manžely, kteří měli jako pastoři pracovat v Rakousku a poskytovat své služby. Ovšem rakouské úřady, jak je uvedeno výše, je neuznávali jako celosvětově uznávanou náboženskou společnost. To manželům způsobilo mnoho problémů, neboť se nemohli dostat ke smluvenému zaměstnání tradiční cestou, a proto museli ve výsledku zaplatit darovací daně, které v tomto důsledku vznikly. Stěžovatelé v tomto případě spatřovali konkrétní porušení rakouskými úřady v tom, že je s nimi zacházeno jinak než s odlišnými náboženskými entitami, které je upraveno v protokolu číslo 1 ve spojení s článkem 14 EÚLP. Tímto se však zabýval ESLP, který dovedl, že v daném jednání rakouských úřadů spatřuje diskriminační důvod, neboť neexistuje žádné objektivní nebo rozumné odůvodnění. Toto se dá odvodit i z myšlenky, že dané opatření rakouských úřadů nesledovalo žádný legitimní cíl. Závěrem se dá proto zmínit, že myšlenka diskriminace na základě náboženství, je často velmi úzce propojena s ekonomickou diskriminací.

Dalším případem, který byl vybrán je rozsudek ve věci M. a C. v. Rumunsko ze dne 27. 9. 2011 (stížnost č. 29032/04), se opět dotýká diskriminace na základě náboženského vyznání je případ rumunských manželů. Ti společně vychovávali syna. Oba manželé v dané době byli příslušníci náboženské společnosti Svědci Jehovovi. Ovšem problém nastal v tom, když se matka pokusila rozvést a vzít syna do své péče. O to samé se také snažil manžel, který však odešel z církve. Syn byl v důsledku jejich sporů v roce 1995 svěřen do péče matky, kdy také manželství zaniklo. Avšak otec v roce 1998 zažádal o svěřeni syna do péče a soud mu přiznal částečné návštěvy. K tomuto řízení nebyla matka předvolána, proti čemuž nebylo podáno odvolání z důvodu procesního pochybení. Načež se stěžovatelka snažila

¹⁸ FOREJTOVÁ, M. Mezinárodněprávní ochrana menšin. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2002, s. II

oddálit nabytí právní moci rozhodnutí o styku otce s dítětem tak, že obvinila otce ze sexuálního obtěžování syna. K tomu, aby doložila pravost tohoto tvrzení předložila lékařskou zprávu potvrzující zranění v intimních oblastech. Otec však obviněn nikdy nebyl, a tak se matka snažila ve sporu pokračovat tím, že podala dovolání, které však bylo zamítnuto. Následně se matka rozhodla umístit syna do ústavní péče po dobu jednoho roku. V roce 2001 matka opět podala žalobu na zamezení styku otce s dítětem. Soud však shledal, že stěžovatelka se záměrně snažila vyloučit otce ze synova života, z důvodů odchodu od náboženské společnosti, a také dovodil to, že zranění mohla způsobit sama stěžovatelka ve snaze zdiskreditovat otce. Proto se stěžovatelé, tedy matka a syn, obrátili na ESLP, když spatřovali pochybení rumunských soudů ve spojení s článkem 3 a 8 EÚLP ve vztahu k soukromí života a nedostatečné ochraně života syna. Dále uvedla, že spatřuje porušení v článku 6 a to na spravedlivý proces a v neposlední řadě se cítila být dotčena ve vztahu k článku 14 EÚLP, neboť ji soud v první instanci diskriminoval na základě jejího náboženského vyznání. Soud však rozhodl, že k porušením s ohledem na ochranu dítěte před akty agrese došlo, když Rumunsko porušovalo povinnost z článků 3 a 8 EÚLP. Porušení článku 14 ovšem neshledal, neboť soud shledával jako stěžejní problém ochrany dítěte a také na základě toho, že článku 14 se stěžovatelka pouze pokoušela domoci, až jako druhotný předmět ochrany. Případ trval dlouhých 7 let a s ohledem na to, jak se soud dá využít či až zneužít, je v tomto případě naprosto evidentní a v důsledku těchto aspektů je následně ESLP přeplněn nesmyslnými případy.

Posledním rozsudkem, který byl vybrán pro tuto formu diskriminace je rozsudek ve věci O'Donoghue a ostatní vs. Spojené království ze dne 12. 12. 2010, ve kterém se jedná o svobodu náboženství. Stěžovatel v tomto případě nigerijské národnosti se v roce 2004 přistěhoval do Severního Irska, kde po dvou letech požádal druhou stěžovatelku o sňatek. Tomu bylo ovšem nevyhověno ze stran úřadů. Údajným důvodem, byla povaha statusu stěžovatelky jako žadatelky o azyl. Dále stěžovatelé požádali o prominutí poplatku, který v té době činil téměř 300 liber, z důvodů tíživé životní situace. Toto bylo zamítnuto a stěžovatelé se k aktu mohli dostat až v roce 2008, kdy jim s tím pomohli přátelé. Samotný problém byl zakotven v článku 19 azylového zákona, který povoloval sňatek pouze v režimu anglikánské církve, avšak stěžovatelé byli katolíci. Proto museli být oddáni formou osvědčení o schválení sňatku, za který je nutné zaplatit výše zmíněný poplatek. Stěžovatelé v tomto případě spatřovali diskriminační jednání, a to *in concreto*

v porušení článku 9, 12 a 14 Úmluvy, včetně jejich vzájemných vazeb. ESLP v tomto případě dal za pravdu stěžovatelům a upřednostnil svobodu náboženského vyznání před článkem 19 azylového zákona. Soud tímto z velké části popřel anglický konzervatismus a privilegovanost anglikánské církve. Co se týče poplatků jako takových soud dovodil, že poplatky nejsou vysoké pro normální společnost a veřejně přijatelné, ovšem s ohledem, že zákon neumožňoval jakékoliv vyhnutí se poplatku, proto by se do určité míry dalo polemizovat, zda-li se nemohou nemajetní přistěhovalci jen na základě toho, že mají jinou víru, dostat ještě do tíživější situace, respektive ekonomické pasti.

1.1.4.2 Diskriminace na základě rasy nebo etnického původu

Tento diskriminační důvod je úzce spjat s pojmem rasismus, paní doc. JUDr. Monika Forejtová, Ph.D. definuje tento pojem takto: „*Rasismus je doktrína o nadřazenosti jedné rasy nad ostatními*“.¹⁹ A o etnické skupině se vyjadřuje jako o skupině lidí, která je „*oddělená od ostatních pro svůj národnostní – etnický původ, zároveň se vyznačující odlišnými kulturními charakteristikami*“.²⁰ Pojem rasismus se mnohdy volně používá k označení nepřátelských nebo negativních pocitů jedné etnické skupiny vůči jiné.

Důležité pro rasismus jsou prvky odlišnosti a moci, ze kterých pramení myšlenkový postoj, podle něhož se „ti druzí“ liší od „nás“ trvale a nenapravitelně. Toto chápání odlišnosti nám poskytuje určitý motiv pro to, abychom využívali mocenskou převahu a zacházeli s etnicko-rasově „odlišnými“ tak, jak bychom považovali za kruté či nespravedlivé, kdyby někdo zacházel s námi. Výsledkem propojení názoru s činem poté může být společenská diskriminace na jednom konci spektra, až po genocidu na konci druhém spektra. Všechny podoby rasismu ovšem popírají možnost, aby skupina diskriminovaná a skupina diskriminující mohla koexistovat ve stejné společnosti, pokud by nebyla jedna dominantní a druhá podřízená.²¹

Diskriminace na základě rasy bylo zde možné spatřovat již historicky. Jako příklad bych uvedl situaci, která panovala ve Spojených státech amerických, kde se

¹⁹ FOREJTOVÁ, M. Mezinárodněprávní ochrana menšin. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2002, s. III

²⁰ FOREJTOVÁ, M. Mezinárodněprávní ochrana menšin. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2002, s. II

²¹ FREDRICKSON, G. M. Rasismus – stručná historie. Praha: Jiří Buchal – BB Art, 2003

stoupenci „bílého jihu“, rasisticky a nadřazeně chovali vůči rasově segregovaným afroamerickým občanům a následně tím i podporovali nutnost segregančních zákonů. Je nutné dodat, že Afroameričani v dané době, vzhledem k povaze zákonů ve Spojených státech amerických, byli považováni spíše jako věc, než lidská bytost. S touto problematikou se nám opět velmi úzce pojí i diskriminace ekonomická, kde budu velmi obdobný případ rozebírat po ekonomické stránce. Dalším vhodným příkladem by bylo jednání Hitlera, který si genocidu Židů ospravedlňoval nečistotou dané rasy. Z tohoto lze dovodit, že půjde o rasismus, pokud zde budou existovat rozdíly, které je možné považovat jako etnicko-kulturní a jsou v důsledku vnímány jako vrozené a nezměnitelné.

Prvním vybraným případem pro tuto formu diskriminace je rozsudek ve věci Orsuš a ostatní vs. Chorvatsko ze dne 16. 3. 2010 (stížnost číslo 42184/05). Případ pojednává o problematice příslušnosti k romskému etniku. Stěžovatelé, respektive jejich děti, které byli romského původu, byli umístovány přednostně do romských tříd s odůvodněním k jejich neznalosti chorvatštiny, kde měli výukový plán zhruba o 30% zjednodušený než jejich protějšky ve třídách běžných. Stěžovatel shledával porušení v tom, že romské děti, kvůli tomuto zjednodušení, nikdy nedosáhnou na znalosti žáku z běžných tříd. Soud dovodil, že k porušení nedošlo, neboť zde byl sledován legitimní cíl, a to snaha o začlenění romského etnika do společnosti. Ovšem k tomuto případu zde máme i protiklad, který pochází z České republiky. Případem, který zmiňuji je rozsudek ve věci D. H. a ostatní v. Česká republika ze dne 13. 11. 2007, který byl rozhodován ve velkém senátu ESLP, kdy také šlo o romské studenty, ovšem ty vlivem českého práva byli automaticky přeřazováni do zvláštních škol, kde skutečně docházelo k diskriminaci a úmyslnému ponechávání těchto jedinců na pokraji společnosti, kteří se tak následně s velkou pravděpodobností, nemohli dostat do běžného života jako studenti z běžných škol. Tato myšlenka nás částečně přivádí na ekonomickou stránku problému, kde tito jedinci nebudou schopni pracovat rovnocenně, neboť již na startovací pozici nebudou mít stejné podmínky. Toto nás však přivádí až k samotné myšlence a úvaze této práce, kterou budu rozebírat v samotném závěru, jestli takovéto odlišování a odsouvání jedinců nemůže vést až k radikálnímu a zkratkovitému jednání ze stran poškozovaných, kteří si v daný moment nenajdou jiný způsob, jak o svém znevýhodňování dát vědět než kupříkladu agrese, která by v určitém teoretické momentu mohla vyústit až v samotný terorismus.

Druhým případem, který byl vybrán, je rozsudek ve věci Rangelov v Německo (stížnost č. 5123/07). Vybrané rozhodnutí pojednává o stěžovateli, který je původem z Bulharska. V Německu žil od roku 1979, kdež od roku 1980 byl 15krát soudně trestán za majetkové trestné činy. V souvislosti s touto recidivou mu německý soud uložil sociální terapii, kterou však stěžovatel nemohl plnohodnotně navštěvovat z důvodů neznalosti německého jazyka na dostatečné úrovni. Toto německý soud bral jako nekonání, a proto s ním zahájil řízení o vyhoštění ze země, které bylo spojeno se zákazem vstupu na území, na dobu neurčitou. Před samotným odevzdáním bulharské straně byl vzat do vazby z důvodů další recidivy, kterou německý soud shledával jako legitimní ve vztahu k vnitrostátní právní úpravě. Stěžovatel se následně obrátil na ESLP, kde se domáhal porušení článků 5 a 14 EÚLP. Tuto argumentaci opíral především o diskriminaci pro svůj bulharský původ, neboť spatřoval odlišné zacházení než s německými občany, při použití institutu předběžného zadržení. Soud zkoumal tento případ v několika rovinách, a to hlavně spojitost článku 14 ku článku 5 EÚLP a dále z pohledu nařízené sociální terapie nebo samotné vyhoštění ze země. Soud v tomto případě shledal porušení ve všech zkoumaných rovinách a svou argumentaci založil kupříkladu na rozsudku D. H. a ostatní v Česká republika, kde bylo také nelegitimně zacházeno s určitým etnikem na rozdíl od ostatních obyvatel. ESLP se v tomto případě částečně odchýlil od své doposud ustálené judikatury, v to tom ohledu, že již nebral ochranu společnosti před osobami kriminálně závažnými jako primární rozhodovací prvek. ESLP v tomto případě zopakoval jakým způsobem chápe využití článku 14 EÚLP. Konstatoval, že tento článek doplňuje ostatní práva zakotvená v rámci EÚLP a v jejích protokolech, a že nemá samostatnou existenci, neboť má svůj význam pouze ve vazbě k užívání ostatních práv a svobod. Přesto však usoudil, že porušení článku 14 EÚLP nepresumuje nezbytnost porušení jiného hmotného práva zakotveného EÚLP. Z tohoto lze dovodit, že článek 14 EÚLP lze vnímat jako autonomní ustanovení. ESLP k tomuto dovodil, že k aplikaci článku 14 EÚLP postačuje pouze, že skutkové okolnosti případu spadají do rámce jiného práva zakotveného ústavou. Závěrem je vhodné podotknout, že na tomto případě je naprosto patrná ochrana všech před diskriminací, a to i těch, kteří se pohybují na pokraji společnosti a páchají trestnou činnost. Z tohoto ohledu se dá dovodit, že i teroristické činy a jejich pachatelé se musí posuzovat objektivně ze všech možných rovin a úhlů pohledu, aby jednání soudů nebylo spatřováno jako diskriminační.

1.1.4.3 Diskriminace na základě sexuální orientace

Následující diskriminačním důvodem je téma týkající se sexuální orientace, u které je základem vrozená dispozice, která je tvořena myslí člověka samého a bývá neměnná. Diskriminace na základě sexuální orientace je mířena proti jedincům, kteří mají sexualitu homosexuální, bisexuální ale i heterosexuální. Homosexualitu lze chápat jako: „*trvalou citovou a erotickou preferenci osob stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nezvolený stav, charakterizovaný tím, že jeho nositel je pohlavně přitahován a vzrušován převážně či výlučně osobami stejného pohlaví.*“²²

Sexuální identita tvoří významný faktor v sebeuvědomění člověka a tvoří velice intimní zónu každého jedince, proto menšinová sexuální orientace může přinášet svému nositeli odcizení, neboť tato odlišnost bývá vnímána společností jako něco opovrženého a zvráceného. To může mít velmi negativní důsledky pro sebeúctu a sebehodnocení jednotlivce. Důsledkem tohoto diskriminačního kritéria je, obdobně jako v případě diskriminace jiných menšin, odsunutí nebo vyloučení menšiny na okraj zájmu a práv. Nejvýraznějším projevem diskriminace jedince, v souvislosti s homosexuální orientací, je trestní postih homosexuálního pohlavního styku. K zániku tohoto trestního postihu dochází v Evropě až v průběhu druhé poloviny 20. století.²³ Ve srovnání byla kupříkladu homosexualita Světovou zdravotnickou organizací (WHO) vyřazena ze seznamu nemocí až roku 1992.

Dalším případem je rozsudek, který měl ve své kompetenci SDEU, jedná se o věc C-81/12 Asociația Accept proti Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, ze dne 25. dubna 2013. Jednalo se zde o předběžné otázce, kterou předložil vnitrostátní soud. Problematika se opět týká výkladu směrnice Rady 2000/78/ES. Nevládní organizace Asociația Accept, jejímž předmětem činnosti je podpora a ochrana práv lesbických žen, gayů, bisexuálů a transsexuálů, tvrdila, že v rámci rozhovoru o možném přestupu profesionálního fotbalisty, kde vyšla najevo otázka jeho sexuální orientace, uvedl hlavní trenér fotbalové klubu, že než by přijal hráče s homosexuální orientací, by raději přijal hráče v juniorském věku. Dle sdělení Asociația Accept měla, a mohla, tato skutečnost mít za následek reálné nezaměstnání fotbalisty. Soudní dvůr došel k závěru, že výše uvedené tvrzení může

²² JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. s. 13.

²³ BOBEK, M., BOUČKOVÁ, P., KÜHN, Z. Rovnost a diskriminace. Praha: C. H. Beck, 2007

být kvalifikováno jako skutečnost nasvědčující tomu, že došlo k diskriminaci, přestože původce prohlášení nutně nemá právní způsobilost zavazovat nebo zastupovat klub v oblasti zaměstnání, a vnitrostátní úprava má ukládat účinnou, přiměřenou a odrazující sankci, nikoliv pouze napomenutí, jak tomu bylo v tomto případě.

1.1.4.4 Diskriminace na základě pohlaví

Další diskriminačním důvodem, který byl vybrán, je diskriminace na základě pohlaví. Ta bývá velmi často založena na stereotypních zkušenostech, které v žádném ohledu nereflektují odraz přínosu diskriminovaných jedinců, a stojí především na jednom faktu vyplývajícího ze základních pilířů zákazu diskriminace, že obě pohlaví jsou opravdu biologicky odlišná. Již název nám vypovídá, že v této diskriminační formě bude diskriminováno jedno ze dvou pohlaví. Právní uchopení problematiky je zde chápáno především jako projev dlouhodobé nerovnosti ve společnosti. Ženy mohou být v tomto ohledu dokonce znevýhodněny rovnou dvakrát, neboť se u nich může automaticky předpokládat nedostatek určitých kvalit, a zároveň mohou být tyto kvality automaticky přiřazovány mužům. O diskriminaci se jedná, pokud jsou tyto stereotypy důvodem jejich znevýhodnění.²⁴ Tato problematika je velmi úzce propojena i s ekonomickou diskriminací žen, která bude ještě blíže popsána v podkapitole o ekonomické diskriminaci.

Případ, který byl pro tuto formu diskriminace vybrán, byl projednáván před ESLP a jedná se o případ ve věci H. v. Finsko ze dne 13. 12. 2012. V této věci byl vydán rozsudek pojednávající o diskriminaci na základě pohlaví. V tomto konkrétním případě se stěžovatelka narodila jako žena a takto žila i značnou část svého života. Stejně jako každá běžná žena se vdala a v tomto manželství dokonce i stěžovatelka zplodila syna. Jeho práva jsou v tomto případě vlastně jádrem celé problematiky. Dalším důležitým bodem je samotná změna pohlaví stěžovatelky z ženy na muže. Neboť dítě, jak je známo z biologického hlediska, nemůže mít dva otce. Proto zde existuje institut registrovaného partnerství, na který pamatuje i finská legislativa. Pro přechod z manželství do registrovaného partnerství je zde ovšem nutný souhlas druhého partnera. Stěžovatelka se na základě těchto faktů domnívala, že dítě bude považováno jako nemanželské. K čemuž ESLP zaujal spíše postoj k zachování tradičních společenských hodnot, jako je svazek manželství

²⁴ BOBEK, M., BOUČKOVÁ, P., KÜHN, Z. Rovnost a diskriminace. Praha: C. H. Beck, 2007

mezi mužem a ženou. Další problematikou byla diskriminace stěžovatelky v otázce jejího rodného čísla, které mělo stále podobu toho mužského, tudíž kdekoliv musela stěžovatelka předkládat své rodné číslo docházelo ze stran úřadů k její diskriminaci.

1.1.4.5 Diskriminace na základě věku

Diskriminaci z důvodu věku dělíme na dovozené a nedovozené rozlišování. Povolenou věkovou diskriminací je např. stanovení věkové hranice trestní odpovědnosti, volebního práva či důchodového věku. Obecně však diskriminací na základě věku rozumíme znevýhodnění jednotlivce v závislosti na jeho věku. Za věkovou diskriminaci považujeme takové jednání, kdy je s někým zacházeno znevýhodňujícím způsobem, a to na základě jeho věku. Jak již bylo uvedeno výše, věk je jedním z diskriminačních důvodů. V případě věkové diskriminace se nebere ohled na další kvality posuzovaného jedince, tedy celkové schopnosti, vzdělání, kvalifikaci, zkušenosti, ale též jiná práva jednotlivce. Tímto chováním dochází k nezákonnému jednání, tedy nedovozené diskriminaci.

Přesto nesmíme zapomínat na skutečnost, že prostřednictvím věku stanovuje zákonodárce hranice pro zánik práva nebo jeho nabytí, příkladem je nabytí zletilosti, zisk aktivního či pasivního volebního práva. Avšak tyto hranice či omezení nejsou považovány za nedovozenou diskriminaci. *„Tato diskriminace na základě věku bývá často ospravedlňována tím, že je spravedlivé po starších pracovnících, aby uvolnili místo mladším.“*²⁵ Zároveň ale dochází k situacím, kdy jsou naopak mladší pracovníci diskriminováni, aby bylo vyhověno zájmům starších pracovníků.

České antidiskriminační právo, a to konkrétně antidiskriminační zákon, se diskriminací na základě věku zabývá v ust. § 6 odst. 1, které říká, že *„Diskriminací není rozdílné zacházení z důvodu věku v přístupu k zaměstnání nebo povolání, pokud je a) vyžadována podmínka minimálního věku, odborné praxe nebo doby zaměstnání, která je pro řádný výkon zaměstnání nebo povolání nebo pro přístup k určitým právům a povinnostem spojeným se zaměstnáním nebo povoláním nezbytná, nebo; b) pro řádný výkon zaměstnání nebo povolání potřebné odborné vzdělávání, které je nepřiměřeně dlouhé vzhledem k datu, ke kterému osoba*

²⁵ FREDMAN, S. Antidiskriminační právo. 1. vyd. Praha : Multikulturní centrum Praha, 2007. s. 58.

ucházející se o zaměstnání nebo povolání dosáhne důchodového věku podle zvláštního zákona.“

Jako případ pro tuto formu diskriminace je vhodné uvést rozsudek SDEU ve věci C -246/2009 Bulicke, který se také zabývá směrnicí Rady 2000/78ES. Ten se především zabýval principem zákazu diskriminace z pohledu aplikace zásady rovnocennosti a zásady efektivity. SDEU se případem začal zabývat v momentě, kdy vnitrostátní soud podal žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. To nastalo v okamžiku, když se paní Susane Bulicke dostala do sporu s Deutsche Buro Service GmbH. Spor byl založen na nerovném zacházení s žadateli o zaměstnání, když Deutsche Buro inzerovalo, že hledá zaměstnance ve věku 18 až 35 let s dobrou znalostí němčiny. Na tento inzerát jednačtyřicetiletá paní Bulicke reagovala. Na to se jí dostalo odpovědi společnosti, že její žádost nebyla přijata. Přičemž společnost i nadále inzerovala stejnou nabídku zaměstnání. Ta následně podala žalobu k pracovnímu soudu v Hamburku s žádostí na náhradu újmy, která měla vzniknout na základě diskriminace na základě věku. Ten následně řízení přerušil a položil následující předběžné otázky. Za prvé, zda dotčené vnitrostátní právo zachovává zásadu rovnocennosti a efektivity a dále zda zachovává zásadu zákazu snižování úrovně ochrany s ohledem na dřívější vnitrostátní úpravu, která zakotvovala delší prekluzivní lhůtu v případě diskriminace na základě pohlaví a věku. SDEU na základě těchto otázek ve svém výroku konstatoval, že *„Primární právo Unie a článek 9 směrnice Rady 2000/78/ES musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní normě, podle níž se oběť diskriminace na základě věku při přijímání do zaměstnání musí obrátit na původce této diskriminace se žádostí za účelem dosažení náhrady majetkové i nemajetkové škody ve dvouměsíční lhůtě a to s výhradou za a) že tato lhůta nebude méně příznivá než lhůta vztahující se k obdobným vnitrostátním žalobám pracovního vztahu; b) že stanovení okamžiku, od kterého dotčená lhůta počíná běžet, neznemožňuje nebo nadměrně neztěžuje výkon práv přiznaných směrnicí.*“²⁶ Tímto případem nám SDEU udává směr v zaměstnaneckých sporech, kdy nechává tuto problematiku především na vnitrostátní úpravě, která ovšem nebude v rozporu s úrovní ochrany SDEU, respektive pokud by ji nesnižovalo.

²⁶ FOREJTOVÁ, M. Judikatura soudů Evropské unie a Rady Evropy ve věcech zákazu diskriminace. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 68

1.1.4.6 Diskriminace na základě zdravotního postižení

Poslední formou právní diskriminace, kterou se bude tato práce zabývat, je téma týkající se diskriminace na základě zdravotního postižení. Tato problematika má také velice úzkou spojitost s diskriminací ekonomickou, neboť na trhu práce je složitější zajistit si solidní pozici, za předpokladu, že jedinec je nějakým způsobem postižen a může být na základě toho odsouván až na kraj samé společnosti. K tomuto dochází především na základě určitých předsudků, které mají obdobný základ jako diskriminační formy předchozí, že ti postižení jedinci mohou někomu přijít jako „zvláštní“ a naprosto bezdůvodně a iracionálně budou diskriminováni. U této diskriminační formy je nutné podotknout, že může kdykoliv postihnout kohokoliv z nás.

Právním předpisem, který stanovuje, co je zdravotní postižení, je *antidiskriminační zákon*, konkrétně se jedná o ustanovení § 5 odst. 6, které říká, že *„zdravotním postižením se rozumí tělesné, smyslové, mentální, duševní nebo jiné postižení, které brání nebo může bránit osobám v jejich právu na rovné zacházení v oblastech vymezených tímto zákonem; přitom musí jít o dlouhodobé zdravotní postižení, které trvá nebo má podle poznatků lékařské vědy trvat alespoň jeden rok.“*²⁷ Závěr zmíněného ustanovení shledávám velice důležitým, neboť je zde stanovena minimální délka, která určuje zdravotní postižení, tj. jeden rok.

Poslední případ byl vybrán vzhledem k jeho přínosu pro vývoj antidiskriminačního práva ve vztahu ke zdravotnímu postižení v pracovních sporech. Tím je rozsudek Soudního dvora ze dne 17. července 2008 ve věci C-303/06 S. Coleman proti Attridge Law, Stevu Lawovi. Paní Colemanová pracovala v advokátní kanceláři Attridge Law jakožto sekretářka. Později se jí narodil syn, ten se však narodil s vrozeným postižením, a proto se o něj musela paní Colemanová starat, protože její syn měl zvláštní potřeby než běžný člověk, a to převážně sama. Pracovní poměr trval tři roky, načež následně dostala výpověď pro nadbytečnost. Toto však paní Colemanová nenechala bez odezvy a podala na svého bývalého zaměstnavatele žalobu z důvodu údajné diskriminace z jeho strany na základě zdravotního postižení. Žalobkyně uváděla několik konkrétních případů, kdy byla znevýhodňována na rozdíl od ostatních zaměstnanců společnosti, a bylo s ní tedy jednáno zakázaným diskriminačním způsobem. Protistrana, tedy kancelář

²⁷ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

Attridge Law, argumentovala tím, že směrnice Rady 2000/78/ES má za cíl chránit v zaměstnání osoby zdravotně postižené, nikoliv pečovatele o zdravotně postižené. Žalobkyně naopak poukazovala na to, že výše zmíněná směrnice má za cíl zakázat jakoukoliv diskriminaci na základě zdravotního postižení. Britský soud tedy vyslovil předběžné otázky Soudnímu dvoru, aby tento spor a výklad směrnice uvedl na pravou míru. Rozhodnutí je velmi významné, neboť se k těmto otázkám SDEU vyjádřil ve smyslu, že ustanovení směrnice musí být vykládána tak, že zákaz přímé diskriminace není omezen jen na osoby, které samy trpí zdravotním postižením. V případě, že zaměstnavatel se zaměstnancem, který osobně není zdravotně postižen, zachází méně příznivým způsobem, než zacházel nebo by zacházel s jiným zaměstnancem ve srovnatelné situaci, a je-li prokázáno, že nepříznivé zacházení, jemuž je tento zaměstnanec vystaven, se zakládá na zdravotním postižení jeho dítěte, jemuž poskytuje převážnou část potřebné péče, je takové zacházení v rozporu se zákazem přímé diskriminace.

1.2 Diskriminace jako ekonomický problém

Ekonomickou diskriminaci lze vnímat jako pojem „*kteřý opisuje nerovné možnosti v uplatnění nabývající v ekonomické teorii obsahu zejména na trhu práce, kde může docházet zejména k diskriminaci podle rasy, pohlaví, náboženství atp.*“²⁸ K tomu, jak ekonomická diskriminace vzniká, se vyjadřuje Gregory Mankiw, profesor Oxfordské Univerzity. Ta podle něj „*vzniká za předpokladu, pokud trh poskytuje jiné příležitosti různým jednotlivcům, kteří se liší podle základních rozdílů, jaké v diskriminaci jsou, a to podle rasy, etnického vyznání a příslušnosti, různosti pohlaví, nedostatečným nebo přebytečným věkem anebo jinými osobními vlastnostmi jako je například zdravotní postižení osob.*“²⁹

Paul Samuelson, autor publikace přezdívvané „bible ekonomie“, se k diskriminaci také vyjadřuje a říká, že „*obvykle jako nástroj zahrnuje buď rozdílné zacházení s lidmi na základě zacházení dle osobních charakteristik, jako například diskriminace žen nebo praktiky které mají „nepříznivý dopad“ na určité skupiny.*“³⁰ Ekonomická diskriminace tedy odráží předsudky některých skupin lidí či jedinců vůči ostatním jedincům nebo skupinám lidí. Ačkoliv je téma diskriminace schopno

²⁸ ŽÁK, M. Velká ekonomická encyklopedie. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2002.

²⁹ MANKIW, N., G Zásady ekonomie. Praha: Grada, 1999.

³⁰ SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. Ekonomie. 19. vyd. Praha: NS Svoboda, 2013.

vyvolávat a ve skutečnosti také vyvolává negativní emoce a mnohdy vzrušené debaty, snaží se ekonomové studovat tento jev objektivně, aby se jim podařilo oddělit mýty od skutečnosti.³¹

V užším slova smyslu by se dalo ekonomickou diskriminaci vnímat jako rozdíly ve mzdách, vznikající nikoliv na základě odvedené práce, ale na základě výše zmíněných osobních či skupinových charakteristik. Rozdíly ve výdělích tak neodrážejí skutečnou výkonnost pracovníků (jejich přínos ke konečnému produktu), ale charakteristiky pracovníků nesouvisející bezprostředně s odvedeným výkonem. Typickým příkladem takové diskriminace může být neplnohodnotné vzdělání a praxe poskytovaná minoritním skupinám.³² S tímto problémem se svého času setkávali svého času např. Afroameričani v USA, dnes tuto formu diskriminace můžeme sledovat například u Romů či dětí přistěhovalců.

1.2.1 Diskriminační preference

Tímto se dostáváme k dalšímu problému ekonomického pohledu na zákaz diskriminace, který nám tvoří jednu z důležitých otázek, a to proč některé firmy snažící se maximalizovat své zisky jednoduše nejsou schopny obejít systém neboli tradice a zvyky, aby podkopali a předstihli své konkurenty? Jedno možné vysvětlení, proč situace vypadá takto, popsal Gary Becker. Tím možným vysvětlením je fakt, že firmy, nebo její zákazníci mají „diskriminační preference“.³³ Příkladem můžou být někteří manažeři, kteří kupříkladu nemají rádi najímání afroamerických dělníků nebo mají jiné předsudky a nechtějí poskytovat služby hispánským zákazníkům. Kritici si však stěžují, že tento přístup je v podstatě tautologický a to, že „věci jsou takové, jaké jsou, protože lidé je tak chtějí.“³⁴ Na diskriminaci je dle tohoto argumentu nutno pohlížet tak, že obsahuje preference odporu či předsudků vůči určitým skupinám, jako jsou např. Afroameričani nebo ženy. Toto se objevuje především, když se potenciální zločinci rozhodují, zda se zapojit do protiprávní činnosti, kde je možno předpokládat, že jednají tak, jako by zvažovali výnosy a riziko včetně pravděpodobnosti dopadení a přísnosti potrestání. V teorii lidského kapitálu lidé racionálně hodnotí výnosy a náklady činností, které výrazně mění způsob jejich života, jako např. vzdělání a pracovní přípravu, výdaje

³¹ MANKIW, N., G. Zásady ekonomie. Praha: Grada, 1999.

³² ŽÁK, M. Velká ekonomická encyklopedie. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2002.

³³ BECKER, Gary S. The economics of discrimination. 2d ed. Chicago: University of Chicago Press, 1971.

³⁴ SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. Ekonomie. 19. vyd. Praha: NS Svoboda, 2013

na lékařskou péči a stěhování a vytváření návyků. Ekonomický přístup k analýze rodiny vychází z předpokladu, že i intimní rozhodnutí o sňatku, rozvodu a velikosti rodiny jsou činěna na základě zvažování výhod a nevýhod jednotlivých alternativ jednání. Tyto výhody jsou zvažovány na základě preferencí, které v rozhodující míře závisí na altruismu a vědomí povinností a závazků vůči členům rodiny.³⁵

1.2.2 Formy ekonomické diskriminace

Ekonomické formy diskriminace vycházejí především z ekonomických rozdílů, které vznikají hlavně kvůli irelevantní osobní vlastnosti, jako je například rasa, pohlaví, sexuální orientace nebo náboženství. Je otázkou, zda by bylo vůbec možné brát některé možnosti jako diskriminaci za předpokladu, že bychom na danou problematiku pohlíželi z právního pohledu.

1.2.2.1 Diskriminace vyloučením

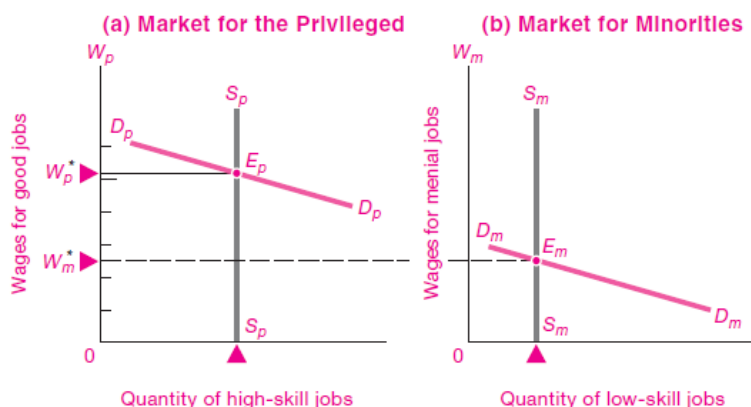
Při ekonomickém rozdělení forem diskriminace začneme poměrně zajímavou formou. Je nutné podotknout, že diskriminace vyloučením je tou nejvíce evidentní neboli jinak řečeno do „očí bijící“. Tento samotný fakt je možno spatřovat již v průběhu americké historie, kde bylo důsledkem sociálních procesů afroamerické etnikum, vyčleňováno na kraj samotné společnosti. To však bylo degradováno na samotné dno společnosti již od počátku vlivem nedokonalých procesů při zrušení otroctví.

Pro lepší vysvětlení problematiky bude popsán jeden historický příklad. Po zrušení otroctví černá populace amerického jihu spadala do kastovního systému podle vydané legislativy známé jako „Jim Crow law“.³⁶ Přesto, že právně svobodní černí dělníci, podléhající zákonům nabídky a poptávky, měli výdělky daleko pod úrovní bílých zaměstnanců. Otázkou je proč? Odpovědí by mohl být fakt, že měli nižší vzdělání, a v důsledku místních zákonů a zvyků byly vyloučeni z nejlepších pracovních míst, která jim byla implicitně zakazována. V důsledku toho se byli nuceni uchýlovat se do podřadných, málo kvalifikovaných povolání a tím také nepředstavovali v žádném slova smyslu efektivní konkurenci. Segregace

³⁵ BECKER, S., G., KUNCA T., JONÁŠ J., SOJKA M. Teorie preferencí. Praha: Grada, 1997. s. 206.

³⁶ Jim Crow law | History, Facts, & Examples | Britannica. Encyclopedia Britannica | Britannica [online]. Copyright ©2021 Encyclop [cit. 17.02.2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Jim-Crow-law>

zaměstnanosti umožnila přetrvávat diskriminaci po desetiletí.³⁷ K tomu, aby bylo možné lépe vykreslit situaci dějící se na trhu práce, a tedy i diskriminační jednání, byl zapracován Obrázek s grafem z knihy *Ekonomie* napsané Paulem Samuelsonem, který bude následně pro úplnost doplněn i o definice.

Obrázek 1. Diskriminace vyloučením snižuje mzdy vyloučených skupin³⁸

Na obrázku 1. (a) je ilustrováno, jak může nabídka a poptávka být ovlivněna vyloučením snižující příjmy skupin, které jsou cílem ekonomické diskriminace. V důsledku diskriminace jsou některá pracovní místa vyhrazena jen pro privilegovanou skupinu. Na tomto trhu práce nabídka privilegovaných pracovníků, jak nám ukazuje přímka $S_p S_p$, zatímco poptávku pro takovou práci je zobrazena jako přímka $D_p D_p$. Mzdy jsou v tomto případě na vysoké úrovni a jsou znázorněny bodem E_p .³⁹

Mezitím obrázek 1. (b) ukazuje, co se děje pro menšinové pracovníky, kteří, protože žijí v oblastech se špatným vzděláním a nemůžou si dovolit kvalitní vzdělávání, nedostávají dostatečnou kvalifikaci a praxi pro vysoce placené pozice. S nízkou úrovní dovedností jsou proto nuceni dělat práce s nízkou kvalifikací a v důsledku vyrábět výrobky s nízkými mezními příjmy, takže jejich mzdy jsou sníženy na nízkou úroveň znázorněno E_m .⁴⁰

Zde je možné povšimnout si základních rozdílů mezi dvěma výše zmiňovanými situacemi. Neboť menšiny jsou vyloučeny z nabídek kvalitních pracovních míst, tím pádem budou vydělávat o hodně nižší mzdy než privilegovaní

³⁷ SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*. 19. vyd. Praha: NS Svoboda, 2013.

³⁸ SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*. 19. vyd. Praha: NS Svoboda, 2013. s. 360

³⁹ SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*. 19. vyd. Praha: NS Svoboda, 2013.

⁴⁰ SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*. 19. vyd. Praha: NS Svoboda, 2013.

pracovníci. Někdo by snad mohl tvrdit, že menšiny by si snad nižší mzdy mohly zasloužit svým nižším přínosem pro společnost, protože jejich mezní hodnota produktu, tedy hodnota, jakou reálně představuje pro člověka v daný moment daný produkt, je nižší než ta, kterou vytváří privilegovaní pracovníci. Tato racionalizace však přehlíží původ rozdílu mezd. To je samotný důvod proč mzdové rozdíly vznikly, neboť některé skupiny byly vyloučeny z dobrých pracovních míst kvůli síle zvyku, zákonu nebo tiché dohodě a nemohly získat adekvátní vzdělání, kvalifikaci, anebo adekvátní praxi, která by byla potřebná pro získání privilegovaných pracovních pozic.

1.2.2.2 Statistická diskriminace

Jedna z nejzajímavějších forem ekonomické diskriminace nastane v důsledku souhry mezi neúplnými informacemi a zvrácenou pobídkou. Tato situace je známa jako statistická diskriminace, při které je s jednotlivci zacházeno podle toho, do které skupiny patří na základě průměrného chování členů skupiny, spíše než na základě jejich osobních charakteristik. Statistická diskriminace je patrná v mnoha oblastech společnosti. Kupříkladu je dobré uvést životní pojištění a pojištění automobilu, kde se výše průměrného rizika lidí obecně bude počítat dohromady těm, kteří jsou opatrní, s těmi, kteří žijí nebezpečně. Tento aspekt může mít vliv na sklon snížit motivaci k opatrnému chování a vede ke snížení průměrné výše opatrnosti v populaci.

Pro lepší vysvětlení uvedu konkrétní příklad: Předpokládejme, že by zaměstnavatel prověřoval zaměstnance na základě jejich vysokoškolského vzdělání, jinými slovy, z jaké školy měl daný potencionální zaměstnanec titul. Zaměstnavatel by kupříkladu v tomto případě zjistil, že lidé, kteří promovali na lepších školách, jsou v průměru produktivnější než jedinci z méně kvalitních škol. Tento závěr zakládají na myšlence, že průměrné známky či studijní výsledky je často obtížné porovnat kvůli rozdílům v hodnocení standardů na daných školách. Zaměstnavatelé proto často zaměstnávají lidi na základě školy, na které dosáhli vysokoškolského titulu, jako již bylo nastíněno výše, spíše než jejich výsledků.⁴¹

Je zřejmé, že tento předpoklad, který by zaměstnavatel využíval by byl naprosto chybný, což by velmi snadno demonstroval jednoduchý screeningový proces, který by poukázal na to, že existuje mnoho vysoce kvalifikovaných

⁴¹ SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*. 19. vyd. Praha: NS Svoboda, 2013

pracovníků z méně známých škol. Z čehož se dá dovodit, že statistická diskriminace vede k ekonomické neefektivnosti, protože posiluje stereotypy a snižuje motivaci jednotlivých členů a skupin rozvíjet dovednosti a zkušenosti.⁴²

1.2.2.3 Ekonomická diskriminace žen

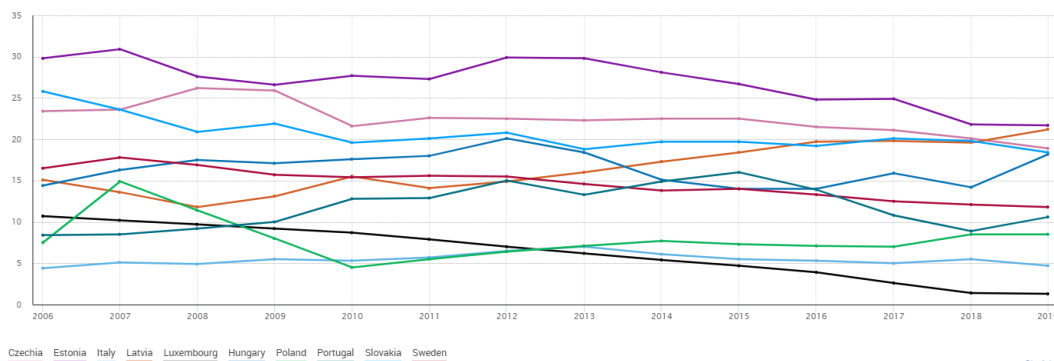
Největší skupina, která trpí ekonomickou diskriminací jsou ženy. Před dvaceti lety si žena vydělala asi 70 procent mzdy muže. Část těchto rozdílů byla způsobena nemožností dostatečně kvalitního vzdělání nebo pracovních zkušeností, avšak dnes se genderová propast postupně snižuje. Dalším poměrně důležitým aspektem, který je nutné zmínit je, že ženy také mnohdy dělí takzvaná rodinná propast, což by se dalo vysvětlit jako starost o domácnost či děti, které ženě neposkytují rovnocenné podmínky. Ty je možno v dnešní době teoreticky eliminovat. Jako příklad bych uvedl, že ženy byly tradičně vyloučeny z technicky orientovaných profesí, jako je například strojírenství. V důsledku toho si ženy častěji vybíraly jako svoje zaměření pouze humanitní a společenské vědy, čímž se posiloval stereotyp, že ženy si nevybírají profese jako je již výše zmiňované strojírenství.

Co ovšem stojí za rozdíly mezi příjmy mužů a žen? Příčiny jsou složité, zakotvené v sociálních zvycích a očekáváních, zapříčiněné statistickou diskriminací a ekonomickými faktory, jako je vzdělávání a pracovní zkušenosti. Obecně však platí, že ženy nejsou placeny méně než muži za naprosto identickou práci. Spíše vznikl či převažoval pocit nižšího platu u žen, protože byly vyloučeny z některých vysoce placených profesí, jako je kupříkladu strojírenství nebo stavebnictví. Také ekonomická nerovnost pohlaví byla udržována až donedávna, protože jen málo žen bývalo zvoleno do představenstev velkých korporací, staly se manažery či partnery v advokátní kanceláři nebo byly zvoleny do nejvyšších akademických profesí.⁴³

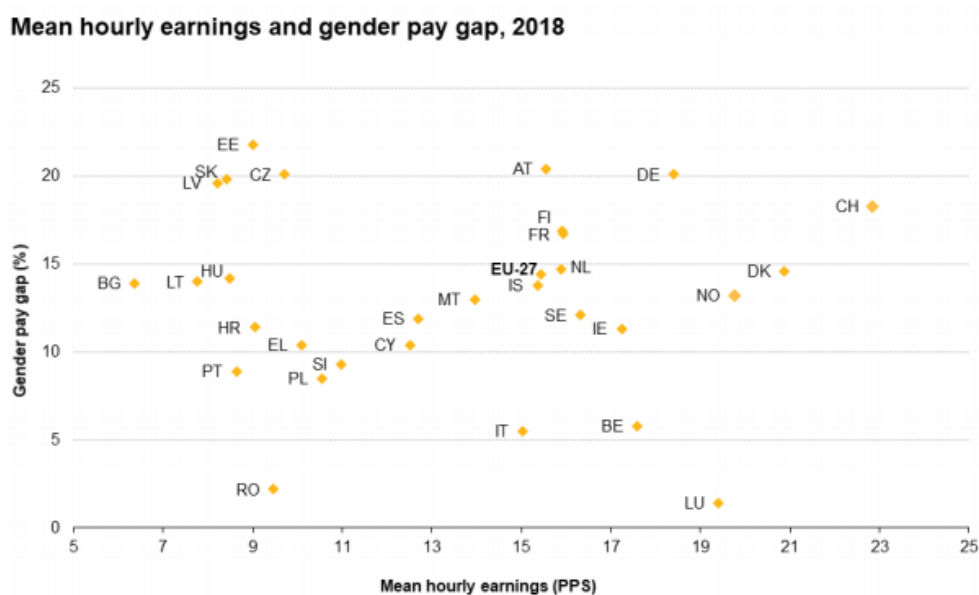
Pro lepší reprezentování výše zmiňovaného rozdílu mezi platy mužů a žen byl vybrán obrázek, který reprezentuje procentuální rozdíly mezi platy mužů a žen od roku 2006 až do roku 2019. Přičemž je naprosto evidentní postup ke snižování tohoto rozdílu, leč v některých zemích jako například Maďarsko, Lotyšsko či Portugalsko, je tato tendence poměrně nestálá.

⁴² SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*. 19. vyd. Praha: NS Svoboda, 2013

⁴³ SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*. 19. vyd. Praha: NS Svoboda, 2013

Obrázek 2. Rozdíl průměrné hodinové mzdy mezi muži a ženami za roky 2006 až 2019 ve vybraných zemích EU⁴⁴

Obrázek 3. Průměrné hodinové výdělky ve vztahu k genderové nerovnosti za rok 2018⁴⁵

Jak je možno spatřovat výše, ve všech členských státech se průměrný hrubý hodinový výdělek zaměstnanců v roce 2018, vyjádřený v normách kupní síly (PPS). PPS je technický termín používaný Eurostatem pro společnou měnu, ve které jsou instrumenty národních účtů očištěny o rozdíly cenových úrovní. PPS se odvozuje dělením jakéhokoli ekonomického stavu země v národní měně příslušnými kupními silami. PPS se pohyboval od 6,4 v Bulharsku do 20,9 v Dánsku. Mezi zeměmi s nejmenším rozdílem v odměňování žen a mužů, kde rozdíl byl pod 10 %, se výdělky

⁴⁴ Gender pay gap statistics | European Commission [online]. Dostupné

z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_05_20/default/line?lang=en

⁴⁵ Gender pay gap explained | European Commission [online]. Copyright ©i [cit. 26.03.2021].

Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/22925.pdf>

pohybovaly od 8,6 PPS v Portugalsku do 19,4 PPS v Lucembursku. Země s největším rozdílem v odměňování žen a mužů, kde rozdíly dosahovaly nad 20 %, zaznamenaly příjmy v rozmezí od 9,0 PPS v Estonsku do 18,4 PPS v Německu.

V celé EU v roce 2018 vydělávaly ženy za hodinu méně než muži. Hrubý hodinový výdělek žen byl v průměru o 14,4% nižší než u mužů. Rozdíly v odměňování žen a mužů se v jednotlivých členských státech výrazně lišily. Tyto rozdíly v odměňování se pohybovaly od 1,4 % v Lucembursku, 2,2 % v Rumunsku, 5,5 % v Itálii a 5,8 % v Belgii, do 20,1 % v Česku a Německu, 20,4 % v Rakousku a 21,8 % v Estonsku.⁴⁶

1.2.3 Vztah ekonomie a práva

Už v roce 1897 přišel Oliver Wendel Holmes, představitel amerického právního realismu, s názorem, že budoucnost správného a užitečného zkoumání práva patří statistice a ekonomii.⁴⁷ To, jak moc nás ekonomie obklopuje dnes a denně, se dá velmi snadno demonstrovat na jeho myšlence, která říká, že „*Stále zjišťujeme, že pro získání čehokoli se musíme vzdát něčeho jiného, zkušenosti nás učí, že jednu výhodu lze získat jen proti ztrátě výhody jiné a že musíme vědět, co děláme, když činíme volby.*“⁴⁸

To, jak je důležité znát a vnímat, jak moc ekonomie ovlivňuje právo, si uvědomoval americký soudce Louis Brandeis: „*Právník, který nestudoval ekonomii a sociologii, se snadno může stát hrozbou pro veřejnost.*“⁴⁹ Také americký soudce Richard Posner si myslí, že „*ekonomie je silný nástroj k analýze velkého množství právních otázek, avšak většina právníků není schopná spojit ekonomické principy s konkrétními právními problémy.*“⁵⁰ Příkladně se mi na těchto citacích dvou velmi vážených amerických soudců jeví, že uznávají jak moc je ekonomie neoddelitelnou součástí právního světa. Podle Posnera nejsou kritici ekonomické analýzy z řad akademických právníků nejsou ochotni přijmout myšlenku, že by měly být metody právní argumentace nahrazeny metodami argumentace ekonomické. Akademický, tedy do značné míry teoretický přístup k právu, který je spíše hodnotově

⁴⁶ Genger pay gap explained | European Commission [online]. Copyright ©i [cit. 26.03.2021]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/22925.pdf>

⁴⁷ HOLMES, O., W. The path of the law. Bedford, Mass.: Applewood Books, 1996.

⁴⁸ HOLMES, O., W. The path of the law. Bedford, Mass.: Applewood Books, 1996. str. 15

⁴⁹ BRANDEIS, L. The Living Law. Illinois Law Review, Volume 10, 1916, str. 470

⁵⁰ POSNER, R. Economic Analysis of Law. 7. ed. Austin : Wolters Kluwer, 2007, str. 3.

orientovaný, nekoresponduje s ekonomickou logikou a hlavními ekonomickými zásadami.⁵¹

Diskriminace je z pohledu ekonomie a práva vnímána do jisté míry odlišně, jak bylo možné pozorovat na definicích a příkladech uvedených výše. Avšak, co skutečně činí tyto dva pohledy tak rozdílné, je fakt, že ekonomie sice sleduje zájmy zaměstnanců, zaměstnavatelů, tedy pracovního trhu, avšak vše hodnotí především z potřeby kvantifikovat rozdíly v ekonomických kategoriích, zatímco právní hodnocení diskriminace je kvalitativní či principiální. Jinými slovy ekonomie vnímá diskriminaci jako množinu kvantitativních hodnot, která se vzájemně ovlivňují a mají určitý ekonomický důsledek. Právo se tedy na věc dívá v kvalitativních, principiálních kategoriích, zatímco ekonomie přidává kvantitativní pohled, čímž právní pohled rozšiřuje a někdy diferencuje. Co však právo a ekonomie sledují obdobného, jsou některé hodnoty, neboť jak bylo možno spatřovat, některé formy byly totožné jak u diskriminace právní, tak diskriminace ekonomické. Rozdílnost lze sledovat v chráněných či sledovaných hodnotách, kdy právo má specifický katalog hodnot, které jsou chráněny před diskriminací. Výsledkem právního sledu je tedy odpověď v kvalitativního a principiálních hodnotách, která bývá ano či ne, kde ekonomický pohled ho doplňuje o otázky „kolik“ a „jak moc“.

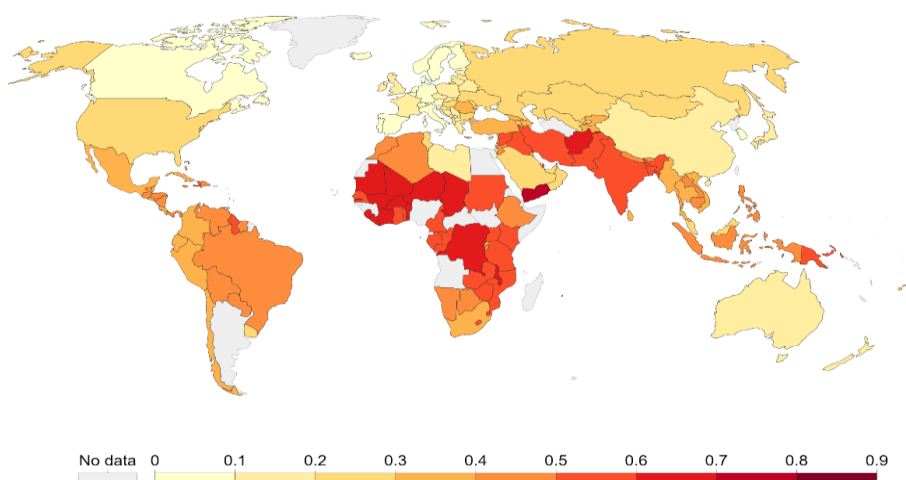
Kupříkladu diskriminace žen by se dala spojit jak na ekonomické, tak na právní úrovni. Přičemž současný ekonomický pohled na diskriminaci žen by dal reprezentovat zprávou o lidském rozvoji vypracovanou OSN, která obsahuje složený index, jež zachycuje genderové nerovnosti v několika dimenzích, včetně ekonomického a částečně i právního stavu.

Tento index, nazývaný index genderové nerovnosti, měří nerovnosti ve třech dimenzích: reprodukční zdraví (na základě poměru úmrtnosti matek a míry porodnosti dospívajících); zastoupení v politických funkcích (na základě podílu parlamentních křesel obsazených ženami a podílu dospělých žen ve věku 25 let a starších s minimálně středním vzděláním); a ekonomické postavení (na základě míry účasti žen a mužů na trhu práce ve věku 15 let a starších). Mapa zobrazuje výsledky podle jednotlivých zemí.

⁵¹ POSNER, R. *Economic Analysis of Law*. 7. ed. Austin : Walters Kluwer, 2007, str. 26.

Na obrázku 4. je ilustrováno, že i genderově neutrální EU má státy, které zdaleka genderově vyvážené nejsou. Příkladem je Rumunsko, kde jsou celkové rozdíly téměř půl bodu. Přičemž průměr ze státu EU je 0,125, což je téměř hodnota přibližující se genderové neutralitě. Při pohledu na země jako je Afghánistán či jiné muslimské země, je genderová nevyváženost ještě na úrovni vyšší.

Obrázek 4. Světová mapa dle indexu genderové nerovnosti⁵²

Právní diskriminace menšin, tedy v ekonomické povaze diskriminace vyloučením, má také jisté spojitosti. Z právního pohledu by se dala nejrozšířenější diskriminace menšin označit jako diskriminaci náboženských, rasových či etnických skupin. Tento druh diskriminace má mnoho spojitostí i s problematikou terorismu, neboť dlouhodobé stížnosti určitých skupin mohou být prediktory terorismu. Toto spojení bude ještě probráno v kapitole vztahu terorismu a diskriminace. Existenci diskriminace menšin z historického pohledu, jsme si již uvedli na příkladu afroamerické segregované společnosti ve Spojených státech amerických. Příkladů by mohlo být mnoho. Mezi jinými i původní obyvatelé severní Ameriky byli až donedávna, a z mého pohledu neustále diskriminováni jsou. V EU je forma náboženské, rasové či etnické diskriminace menšin tou nejčastější.

Z celkového pohledu se dá říct, že právo ovlivňuje ekonomii spíše nepřímo a dopad je spíše dlouhodobější, neboť právní normy nám určují práva a povinnosti

⁵² Economic inequality by gender - Our World in Data. Our World in Data [online]. Dostupné z: <https://ourworldindata.org/economic-inequality-by-gender>

kde se v rámci ekonomie můžeme pohybovat (působnost), a proto se ekonomie, v daném státě, chová tak, jak jí zákony povolí, a také dle mnoha dalších faktorů. Avšak právní rámec ekonomie v daném státě je poměrně stěžejní. Ovšem ekonomie je, pokud možno říct, mnohem všestrannějším nástrojem, kdy v některých situacích z pohledu ekonomie stále budeme hovořit o diskriminaci, avšak z pohledu práva ne. Kdy ekonomie sleduje zájmy komplexnější a odráží finanční hodnoty do každé problematiky, což je do velké míry odlišné od práva.

2. Problematika terorismu

Tímto se dostáváme k problematice terorismu, což je poměrně obtížný úkol a není zde žádná obecná akademická shoda o tom, jak přesně lze konceptualizovat terorismus v sociologických, politických a právních termínech.⁵³ Budeme však vycházet z faktu, že terorismus může mít mnoho různých podob a může být inspirován různými ideologiemi.

2.1 Definování terorismu

Slovo teror pochází z latinského slova *terrere*, což v překladu odpovídá významu strašný nebo hrozný. Terorismus v sobě zahrnuje činnosti a metody, které vyvolávají pocity strachu a hrůzy. V roce 1980 byla v USA publikována definice, která se stala výchozí pro posuzování a hodnocení teroristických činů „*Terorismus je propočítané použití násilí, nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jeho prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské, nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen*“⁵⁴.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2017/541 ze dne 15. 3. 2017 nám přesněji popisuje, co trestné činy musí mít za cíl, aby byly považovány za terorismus „*a to vážně zastrašit populaci; nepřiměřeně donutit vládu nebo mezinárodní organizaci k provedení nebo zdržení se provádění jakýkoli činů nebo; vážně destabilizovat nebo zničit základní politické, ústavní, ekonomické nebo sociální struktury země nebo mezinárodní organizace*“.⁵⁵ Mezi trestné činy související s terorismem patří také bezpochyby účast v teroristické skupině nebo účast na činnosti v rámci skupiny, která vědomě přispívá k trestné činnosti.⁵⁶ Směrnice definuje teroristickou skupinu jako „*strukturovaná skupina více než dvou osob, zřízená na určitou dobu a jednající ve shodě s úmyslem páčání teroristických*

⁵³ RICHARDS, A. *Conceptualizing terrorism*. New York, NY: Oxford University Press, 2015.

⁵⁴ BRZYBOHATÝ, M. *Terorismus I*. 1. vydání. Praha: Police history, 1999, ISBN 80-902670-1-7, str. 11

⁵⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2017/541 ze dne 15. 3. 2017, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV o boji proti terorismu

⁵⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2017/541 ze dne 15. 3. 2017, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV o boji proti terorismu

*trestných činů. Kde „Strukturovaná skupina“ znamená skupinu, která není náhodně vytvořená pro okamžité spáchání trestného činu a ta nemusí mít formálně definované role jeho členů, kontinuitu jeho členství či rozvinutou strukturu“.*⁵⁷

2.1.1 Mezinárodní terorismus

Mezinárodní terorismus je poměrně rozsáhlý pojem a doposud nebyl dostatečně definován žádným mezinárodně právním dokumentem, nebo některým z orgánů OSN či mezinárodními vládními organizacemi. Prvním důvodem by bylo konstatování, že abstraktní definici by bylo příliš složité definovat, přičemž je nutné zmínit, že by tato definice pravděpodobně obsahovala mnoho nedostatků či neúplností. Druhým by byla enumerativní definice, která by naopak byla příliš obsáhlá, ba i přesto by bylo téměř naprosto evidentní, že i takto rozsáhlá definice by nebyla úplná a mohla obsahovat mnoho nedostatků a neúplností. V rovině obecné by se chování teroristů a tedy i teroristické činy daly shrnout jako protiprávní jednání, kterým může být jakýkoliv druh násilí ba dokonce i vražda samotná či vraždy (tu není možné považovat za teroristický čin jako takový, ovšem atentát při kterém dojde k usmrcení, kdy osoba pachatele teroristického činu jedná s jistým záměrem a cílem), jež jedná dle své vlastní vůle k zastrašení, čímž ve výsledku ovlivňuje jednání cílených subjektů, které jsou většinou nějakým způsobem odlišné fyzicky, než přímé oběti útoku, a to s jistým záměrem.⁵⁸

Dle stanoviska Parlamentního shromáždění Rady z roku 1999, z jehož doporučení plyne, že Mezinárodním terorismem lze obecně vnímat teroristické činy, které obsahují mezinárodní prvek. Přesněji je *„teroristický čin jakýkoliv čin spáchaný jednotlivci či skupinami uchylujícími se k násilí nebo hrozcími jeho použitím proti státu, jeho institucím, obyvatelstvu obecně či konkrétním jednotlivcům, která je motivován separatistickými snahami, extremistickými ideologickými koncepcemi či fanatismem nebo se zakládá na subjektivních iracionálních pohnutkách a jehož cíl spočívá ve vystavení veřejné moci, některých jedinců či společenských skupin nebo obecně veřejného mínění atmosféře strachu“*⁵⁹

⁵⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2017/541 ze dne 15. 3. 2017, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV o boji proti terorismu

⁵⁸ DAVID, V., MALACKA, M.. Fenomén mezinárodního terorismu. Praha: Linde, 2005.

⁵⁹ Doporučení Parlamentního shromáždění Rady z roku 1999 (č. 1426)

Co ovšem výše uvedené definici chybí je zaprvé objektivní a zadruhé subjektivní prvek teroristického činu. Tou objektivní stránkou v tomto případě bude jakým způsobem má být daný teroristický čin spáchán neboli obecně řečeno způsob provedení a jejich výčet, a dále subjektivní stránka pachatele, což budeme vnímat jako určitou snahu pachatele teroristického činu získání lepšího motivování pachatele či pachatelů k páchání dalších teroristických činů a k určitému ospravedlnění ve světle hrůznosti činů nebo zdůraznění, že spáchané útoky jsou páchaný za správnou věc.

2.1.2 Státní terorismus

O státním terorismu lze obecně uvést: „*že státní terorismus je použití násilí v rozporu s mezinárodním právem, prováděné, podněcované nebo kontrolované státními orgány na vlastním území nebo cizím státním území k dosažení určitých cílů.*“⁶⁰ Tyto cíle bývají ve většině mířeny za nějakým ekonomickým ziskem a jsou mnohdy spojeny s politickou mocí.

V tomto případě budeme státní terorismus vnímat jako určitý druh nadvlády jedné skupiny či dokonce až krutovlády. Stát, či vedoucí subjekt v daném státě v tomto případě užívá svých možností a nástrojů pro vytváření obecného nepokoje a strachu. Toto stát koná pomocí svých vlastních orgánů, a to kupříkladu za účelem udržení dostatečné autority vůči vlastnímu obyvatelstvu, anebo při určitých snahách některých občanů v souvislosti s osamostatněním určitého území. Dále může stát sám podněcovat k teroristickým činům, kdy může pomocí myšlenek, vizí, idejí, financování (přímém financování jako poskytování hotovostních částek či naopak nepřímém jako poskytování určité části území nebo půdy pro vlastní účely), ba dokonce i bojovým výcvikem samotným. Poslední možností, jak stát uplatňuje svou vládu v oblasti státního terorismu je kontrola nad činností teroristických skupin jim vytvořených či svěřených, která probíhá kontrolou a schválením způsobů použitých pro daný čin nebo druhem možných obětí či potencionálních cílů, ať již primárních či sekundárních.⁶¹

Právní definice terorismu je široká proto, aby odpovídala za různé chování, které by se bylo klasifikováno jako terorismus a které by také odpovídalo různým druhům terorismu. Tato široká definice může být kritizována za ponechání široké

⁶⁰ DAVID, V., MALACKA, M.. Fenomén mezinárodního terorismu. Praha: Linde, 2005.

⁶¹ DAVID, V., MALACKA, M.. Fenomén mezinárodního terorismu. Praha: Linde, 2005.

posuzovací pravomoci pro členské státy, která může nakonec vést k rozdílu napříč státy Evropské unie. Široká definice terorismu, na praktické úrovni, také ponechává velký prostor pro klasifikaci činu jako terorismus.

2.2 Formy terorismu

Nyní je nutné terorismus definovat. Typologie, která byla vybrána, definuje Europol ve své výroční zprávě o situaci a trendech v oblasti terorismu EU (TE-SAT). Stojí za zmínku, že kategorizace jednotlivců a teroristických skupin na základě ideologie nebo cíle, které zastávají, by neměly být zaměňovány s motivačními faktory a cestami k radikalizaci. Základní příčiny, které vedou lidi k radikalizaci a terorismu je třeba hledat v okolí (jako ekonomické, sociální faktory) a v osobnosti (psychologické faktory) jednotlivce. Volba kategorií použitých v této typologii (TE-SAT) odráží současnou situaci v EU, jak uvádí Členské státy.⁶² Je také nutné dodat, že žádné z témat, které je zde zpracováno, není zpracováno kompletně, ani to při rozsahu práce není možné. Tedy ani naznačené výčty a typy nemusejí být všechny.

2.2.1 Džihádistický terorismus

Teroristické činy spáchané v rámci této formy terorismu mají jistý cíl, a to odmítnat historicky a společensky demokracií založené svobody náboženství. Týká se to zejména teroristických aktivit vedených Sunnity, kteří věří a odůvodňují své jednání tím, že údajně čelí nové „křesťácké alianci“ zahrnující křesťany, židy a šíitské muslimy.⁶³ Představitelem je kupříkladu Afghánský Talibán nebo tím nejvýznamnějším příkladem je takzvaný islámský stát (ISIS), který je v dnešní době jednou z největších hrozeb novodobé svobodné společnosti.

2.2.2 Národnostně etnický a separatistický terorismus

Tato forma terorismu bývá zejména ovlivněna nacionalismem, etnickým původem či v neposlední řadě náboženstvím, to se děje ve velké většině v kombinaci s jiným faktorem a tou je pravicový či levicový extremismus. V tomto důsledku separatistické skupiny usilují o vyčlenění vlastního území z nějakého

⁶² Tesat 2017. Home|Europol [online]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/tesat/2017/index.html>

⁶³ Tesat 2017. Home|Europol [online]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/tesat/2017/index.html>

konkrétního území nebo připojit území z jedné země do druhé.⁶⁴ Jako významné představitele této formy terorismu bych uvedl irskou republikánskou armádu (IRA) anebo kupříkladu historicky známá baskická Euskadi Taskatasuna (ETA).

2.2.3 Levicový a anarchistický terorismus

Cílem aktérů této formy terorismu je zcela implementovat komunistickou nebo socialistickou strukturu a beztržní společnost nahrazující stávající politický, ekonomický a sociální systém země. Za určitou subkategorii této skupiny bychom mohli zařadit Anarchisty, kteří mají své myšlenky ještě více ohraničené a konkrétně propagují myšlenky revolučního, antikapitalistického a antiautoritářského režimu.⁶⁵ Jako vhodné a významné příklady levicového terorismu je dobré uvést italské červené brigády nebo kupříkladu řecká revoluční organizace.

2.2.4 Pravicový terorismus

Obdobně jako levicový terorismus, i ten pravicový se snaží cílit na provedení kompletního přepracování stávajících politických, sociálních a ekonomických struktur. Základní myšlenku tohoto terorismu je však možno spatřovat ve vidění této skupiny jako nadřazené všem ostatním. To znamená úvahu, že určitá skupina lidí sdílí společný prvek (jako rasu, kulturu, etnikum atd.) a tím je lepší než všichni ostatní lidé, kteří ho nesdílí. Jako vhodným příkladem bych uvedl neonacisty či fašisty a například celosvětově známého Ku Klux Klanu (KKK), který fungoval v USA v minulém století v rámci nadřazenosti jihu nad rasově segregovanou afroamerickou společností.

2.2.5 Teroristické skupiny s jediným cílem

Tato forma terorismu si klade za cíl změnit konkrétní politiku nebo například postup. Zde se dá shledat rozdíl mezi pravicovým a levicovým terorismem, který cílí na opravu celého systému. Tím cílem je myšlena pouze určitý segment například přístup k určitému etniku jako změna konkrétní politiky, nebo kupříkladu vyplácení určitých finančních dotací jako ekonomický cíl. Mezi významné

⁶⁴ Tesat 2017. Home|Europol [online]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/tesat/2017/index.html>

⁶⁵ Tesat 2017. Home|Europol [online]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/tesat/2017/index.html>

příklady patří Přední strana osvobození zvířat (ALF) a Přední strana osvobození Země (ELF).⁶⁶

V rámci typologie terorismu však často dochází k nepřipustnému slučování kritérií motivace, aktérů, rozsahu a způsobů provádění akcí teroristů. Z hlediska základního stanovení hrozeb a jejich předcházení je třeba stanovit především motivaci teroristů.⁶⁷

2.3 Terorismus a jeho vymezení vůči ostatním trestným činům

V první řadě je nutné vymezit terorismus vůči jiným trestným činům. Samotné definici a vlastně i tomu, jak komplikovaným úkolem je jasně stanovit, co vlastně terorismus je, bylo již popsáno dříve. Avšak stále zde zůstává otázka týkající se jeho odlišení od jiných činů, která nebude o mnoho jednodušší než samotné definování problematiky. Pokusíme se však vymezit některé zásadní odlišnosti, a ještě tak ukotvit terorismus ve srovnání s diskriminací. Je jistě dobré mít základní představu o tom, jaké znaky dané způsoby vedení teroristických bojů vykazují, podle mého názoru je ale také třeba počítat s tím, že v současné době stojí mnoho teroristických skupin na pomezí.

Neméně komplikované je odlišení terorismu od organizovaného zločinu. Jeden ze stěžejních znaků organizovaného zločinu, kde ochrana může do jisté míry hraničit s diskriminací, je jeho orientace na finanční zisk, naopak terorismus je považován za akt motivovaný spíše ideologicky.⁶⁸ Zajímavým rozdílem je také fakt, že pokud teroristé stanou před soudem, na rozdíl od pachatelů organizovaného zločinu se typicky ke svým činům doznají. Teroristé také ve spojitosti s politikou a ideologickou motivací svých činů vyhledávají pozornost médií a využívají je jako prostředek pro vlastní propagaci, toto ovšem naopak neplatí pro organizované zločinecké skupiny, které se snaží pozornosti spíše vyhýbat.⁶⁹ I přes zmíněné a další

⁶⁶ Tesat 2017. Home|Europol [online]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/tesat/2017/index.html>

⁶⁷ Typologie terorismu - Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2020 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 04.03.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu>

⁶⁸ Organized Crime Module 1 Key Issues: Similarities & Differences [online] [cit. 1. 2. 2021] Dostupné z: <https://www.unodc.org/e4j/en/organized-crime/module-1/key-issues/similarities-and-differences.html>

⁶⁹ SCHMID, A. P., Revisiting the Relationship between International Terrorism and Transnational Organised Crime 22 Years Later. Terrorism and Counter-Terrorism Studies, 2018 [online] [cit. 3. 3. 2020] Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.19165/2018.1.06>, s. 13–14

odlišnosti se však ve skutečnosti tyto dva akty mohou v mnohém prolínat a také prolínají. Toto spočívá především v provázanosti teroristických skupin a způsobu získávání prostředků k jejich činnosti. Teroristické skupiny se velmi často financují například obchodem s drogami nebo zbraněmi. Některé teroristické skupiny jsou v rámci těchto činností tak úspěšné, že je otázkou, zda jejich motivace v podobě zisku není stejná, nebo dokonce větší než motivace ideologická. Příkladem těchto skupin může být afghánský Tálibán⁷⁰.

⁷⁰ BEWLEY-TAYLOR, D., Drug Trafficking and Organised Crime in Afghanistan. The RUSI Journal 158, no. 6 2013, [online] [cit. 3. 3. 2020] Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/03071847.2013.869719>, s. 6

3. Vztah terorismu k diskriminaci

Na úvod k možnému propojení mezi diskriminací a terorismem uvedu základní úvahu, která vedla ke vzniku této kapitoly. Jde o otázku typu „slepice nebo vejce“. To bude vysvětleno na následujícím příkladu:

Narůstající intenzita džihádického terorismu, která vyvrcholila útoky jedenáctého září vedla k posunu od vnímání džihádického nebo islamistického terorismu směrem k obecnému vnímání islámu jako náboženství jako příčiny terorismu a k naprosté změně v pohledu na muslimské věřící, který vykazuje znaky diskriminace. Toto mohlo mnohdy vést až k radikalizaci proti islamistickým názorů i kvůli vlivu dnešní medializace. Toto vnímání je pak dále materializováno i konkrétními opatřeními (někdy i zákonnými) jako jsou zákazy zakrývání tváře s jasným zaměřením na konkrétní součásti muslimského oblečení v celé řadě evropských zemí, v posledních týdnech například ve Švýcarsku. Tato pravidla, zejména v alpských zemích mohou působit poněkud absurdně ve srovnání s používáním lyžařských kukel, býlí a helem, nebo v současnosti aktuálních roušek nebo respirátorů. Často se také zapomíná, že zakrývání tváře je pro muslimky symbolem cudnosti a jeho zákaz je jimi z důvodu jejich náboženského přesvědčení vnímán jako velmi ofenzivní útok na integritu jejich osobnosti. Dovolím si tedy dovozovat, že generalizace ideologických příčin terorismu může za určitých okolností vést k postojům, opatřením i činům, které naplňují znaky diskriminace.

Na druhé straně ve světě, kde je kladeno rovnítko mezi islámem, muslimy a terorismem může i u naprosto mírumilovných muslimů postupně docházet k pocitu diskriminace, utlačování a postupné toleranci, pasivní i aktivní podpoře džihádického terorismu. Džihádističtí teroristé v jejich očích postupně získávají image někoho, kdo za ně bojuje v okamžiku, kdy se k nim celý svět točí zády. Podobně je možné vnímat pocit diskriminace, utlačování jako jeden ze spouštěčů teroristických aktivit baskických separatistů, irských katolíků nebo dalších menšin.

Zda byl v tomto vztahu nejdříve prvek terorismu, který následně ovlivnil diskriminaci, či zda diskriminační jednání mohlo být možným prediktorem terorismu? Na tuto otázku se pokusí odpovědět následující kapitola.

3.1 Diskriminace a terorismus

Nyní je nutné položit si následující otázku, a to, zda by bylo obecně možné očekávat, že diskriminace, a to převážně menšin, může způsobovat terorismus, a jak mohou konkrétní projevy diskriminace ovlivnit teroristickou činnost? Důležitým faktorem při vysvětlování problematiky terorismu je „*existence konkrétních stížností mezi identifikovatelnou podskupinou větší populace, jako je etnická menšina diskriminovaná většinou*“⁷¹ Toto se dá ilustrovat na nejrozšířenější formě diskriminace, a to diskriminaci menšin, které možná nesdílejí zásadní rysy s dominantní skupinou či skupinami, a které mohly historicky trpět sociální, etnickou, politickou nebo náboženskou diskriminací. Menšinové skupiny, až na několik výjimek, málokdy mají politický vliv. Etnické, jazykové a náboženské zlomové linie byly často základem politické mobilizace. Pokud tedy jsou politické strany organizovány tak, že tvoří rozdělující linii, pak dochází k institucionalizaci diskriminace menšin. Nevýhody či jistá omezení, která menšinám vzniknou v důsledku diskriminace, mohou převažovat nad výhodami života v heterogenním státě. V takových případech je pravděpodobné, že menšinové skupiny začnou napadat ostatní, když jsou diskriminovány, přičemž v tomto případě bude cílem především stát. Empiricky je možné poukázat na to, že politické vyloučení a diskriminace jsou prediktory terorismu.⁷²

V heterogenním státě, kde je již dlouho diskriminována jedna nebo více menšinových skupin, by ekonomický rozvoj prospěl většinové populaci. Menšinové skupiny pravděpodobně nebudou mít dovednosti a zdroje, aby mohly těžit z výhod dnešní digitalizace, dříve by to byla industrializace. Navíc dominantní skupiny mohou monopolizovat všechny výhody ekonomického rozvoje záměrným vyloučením menšinových skupin. Snížením příležitostí pro poražené v procesu rozvoje může přijetím neoliberálních hospodářských politik zvýšit domácí konflikty.⁷³ Ti poražení v procesu rozvoje pocházejí z menšinových komunit, a v důsledku toho by teroristické organizace mohly zaznamenat nárůst náboru, protože těží z nárůstu nespokojenosti se státem. Země proto zažijí vyšší úroveň teroristického násilí nejen v počáteční fázi vývoje, ale také na velmi vysoké úrovni

⁷¹ CRENSHAW, M. 1981 The causes of terrorism. *Comparative Politics* 13:379-399.

⁷² CHOI, S. -W. PIAZZA, J. (2014). Internally-Displaced Populations and Suicide Terrorism. *Journal of Conflict Resolution*. [60. 10.1177/0022002714550086](https://doi.org/10.1177/0022002714550086)

⁷³ MAGEE CSP, MASSOUD TG. Openness and internal conflict. *Journal of Peace Research*. 2011;48(1):59-72. doi:[10.1177/0022343310388834](https://doi.org/10.1177/0022343310388834)

rozvoje. S omezeným přístupem k institucím na výkonné úrovni bude u menšinových skupin méně pravděpodobné, že využijí mechanismy řešení konfliktů etablované v zemích s vysokými příjmy, které by mohly zmírnit jejich nespokojenost. Kromě toho, pokud vláda bude prosazovat politiku diskriminace menšin, budou menšiny úmyslně vyloučeny z mnoha opatření pro veřejné blaho, a to i ve velmi bohatých zemích. Letný pohled na data by podpořil tuto domněnku, že země, která diskriminuje jednu nebo více národnostních menšin, bude pravděpodobně trpět domácím terorismem i na vyšší úrovni rozvoje.

Dále je nutné zmínit, že ochranná opatření proti terorismu mohou zasahovat do některých základních práv, jako jsou například svoboda pohybu, shromažďování a spolčování, vyznání anebo projevu. Potlačování a postihování terorismu je samozřejmě zásadní, ovšem je při něm třeba dodržovat mezinárodní standardy lidských práv. Příkladem některých legislativ, které mohou být trnem v oku zastánců lidských práv, mohou být například zvláštní vojenské tribunály v USA (příkladem by mohlo být užití mučení či techniky waterboarding na Guantanamu), či země s extrémně tvrdými antiteroristickými zákony jako například Spojené království, Indie či USA.⁷⁴

3.1.1 Politická diskriminace a terorismus

Otázka vztahu politické diskriminace a terorismu využívá rámec racionální volby jedinců a také pomáhá poukázat na případ, že zejména politická diskriminace pravděpodobně povede k teroristické činnosti. Předpokládá se, že podskupiny občanů jsou racionálními aktéry a diskriminace je strukturální překážkou v tom, aby občané používali nenásilné, legální prostředky k nápravě stížností a uzákonění politických změn. Když politický systém popírá menšiny, v tom aby usilovaly o nápravu, bude zde existovat vyšší pravděpodobnost zapojení do politického chování mimo formální právní systém a také vzniku politického násilí.⁷⁵ Tento teoretický argument je zaměřen na stát, což znamená, že za klíčové prediktory pravděpodobnosti terorismu považuje kvality státu, ať už je demokratický či nikoli,

⁷⁴ ŠTURMA, P., Lidská práva v boji proti terorismu – mezinárodněprávní aspekty. Trestněprávní revue. 2006, č. 12, s. 349–355

⁷⁵ CRENSHAW, M. 1981 The causes of terrorism. Comparative Politics 13:379-399.

ať jsou jeho vůdci vnímaví a přístupní či nikoli, a rovněž předpokládá, že teroristé budou pocházet z poškozených komunit menšinových skupin.⁷⁶

3.1.2 Kulturní diskriminace a terorismus

Na téma etnických, kulturních, lingvistických a náboženských stížností, které velmi často mohou mít diskriminační kořeny, jakožto prediktorů terorismu zatím příliš mnoho literatury sepsáno nebylo. Avšak Goodwin tvrdí, „že revolucionáři nebo povstalci obecně útočí na to, co považují za společnost či členy společnosti. Jimiž jsou civilisté považováni ozbrojenými hnutími za prospěšné složky států, s nimiž nesouhlasí, tedy těm, s nimiž nesdílejí podobné jazyky nebo náboženské tradice“.⁷⁷ Agnew dospěl k podobnému zjištění: „že terorismus je pravděpodobnější, když populace zažívají kolektivní napětí, která jsou vysoce závažná, a také mají dopad na nebojující jedince, jsou vnímána jako nespravedlivá a jsou způsobena výrazně silnějšími ostatními jedinci, včetně spoluviny občanů, se kterými mají členové napjaté vztahy vlivem slabých vazeb“⁷⁸.

3.1.3 Socioekonomická diskriminace a terorismus

Vztah diskriminace a terorismu v rovině socioekonomické, je možno vysvětlit tak, že vyloučení z hlavního proudu socioekonomického života země, ať již v důsledku diskriminační veřejné politiky, nebo více neformálních překážek vede k situacím, které degradují menšiny na status občana druhé kategorie. Takové situace vyvolávají radikalismus a zálibu v násilí, včetně podpory terorismu. Toto se dá velmi snadno reflektovat na Gurrovo použití relativní deprivace⁷⁹, což je fenomén, kdy se jednotlivci stávají poškozenými, když jejich materiální stav neodpovídá jejich očekáváním, což je částečně dáno vyšším sociálně-ekonomickým postavením ostatních ve společnosti. Tento fakt, nám také může vysvětlit výskyt politických násilností. A stejně jako výše zmíněná souvislost mezi

⁷⁶ DENARDO, J. Power in Numbers: The Political Strategy of Protest and Rebellion - Knihy Google. Knihy Google [online]. Dostupné z: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=A8T_AwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&ots=bqLz_xk64Vb&sig=9ZiAymgEWcYFW1xuaWq8Hh5CjI&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

⁷⁷ GOODWIN, J. A Theory of Categorical Terrorism, Social Forces, Volume 84, Issue 4, June 2006, Pages 2027–2046, <https://doi.org/10.1353/sof.2006.0090>

⁷⁸ AGNEW R. A general strain theory of terrorism. Theoretical Criminology. 2010;14(2):131-153. doi:[10.1177/1362480609350163](https://doi.org/10.1177/1362480609350163)

⁷⁹ GURR TR. Sources of Rebellion in Western Societies: Some Quantitative Evidence. The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science. 1970;391(1):128-144. doi:[10.1177/000271627039100111](https://doi.org/10.1177/000271627039100111)

politickou diskriminací a terorismem existují určité důkazy, které spojují relativní deprivaci s obecným politickým násilím.⁸⁰

3.2 Vybrané teroristické útoky

Tato podkapitola je věnována několika vybraných teroristických útoků jakožto gradace vztahu diskriminace a terorismu. Případy budou popsány tak, aby si čtenář mohl udělat představu o celém komplexním procesu útoku, osobnosti útočníka, ale také následných dopadech teroristického útoku. Vybrané útoky jsou z nedávné doby, přičemž jsou spáchané převážně v EU a dále také dva zahraniční, které jsou dle mého názoru velmi stěžejní. Útoky spáchané v EU jsem vybral proto, že práce může přinést jistý vhled do jejich reálné podoby a nalézt jistou spojitost s diskriminací. Tři z případů se týkají pachatele tzv. osamělého vlka, další z pachatelů s napojením na teroristickou organizaci. Zde budou případy popsány a pokusím se zodpovědět na otázku, zda lze aplikovat na případy některé poznatky představené v této práci a eventuálně z nich vyvodit nějaké závěry.

3.2.1 Útoky ve Spojených státech amerických 2001

Prvním případem, kterým se bude tato práce zabývat, je vlastně i tím prvním nejvíce medializovaným případem, který mohl být počátkem a inspirací všech dalších ideologicky cílených útoků. Samotný případ se skládá ze série únosů 4 letadel, uskutečněných 11. září 2001 ve Spojených státech amerických. Jednalo se o útok islamistických teroristů, konkrétně Al-Káidy. Přímých útočníků bylo celkem 19 ve 4 letadlech. Dle mého názoru, jsou nejdůležitější osobnosti, role, motivace a činnost pilotů, kteří se jmenovali Khalid al-Mihdhar, Hani Hanjour, Mohamed Atta, Marwan al Shehhi.⁸¹

Počínaje květnem 2001 letěl každý ze čtyř únosců po celých Spojených státech. Ředitel FBI Mueller popsal tyto cesty následovně: „*Zdá se, že po dokončení výcviku, piloti začali provádět všemožné dozorovací lety, když létali jako cestující na palubách běžných letů mezi severovýchodem USA a Kalifornií.*“ 24. května al-Shehhi odletěl z New Yorku do San Franciska na Boeingu 767 s okamžitým

⁸⁰ GURR TR. Why Minorities Rebel: A Global Analysis of Communal Mobilization and Conflict since 1945. *International Political Science Review*. 1993;14(2):161-201.
doi:[10.1177/019251219301400203](https://doi.org/10.1177/019251219301400203)

⁸¹ UNT Libraries: CyberCemetery Home [online]. Copyright © [cit. 18.02.2021]. Dostupné z: https://govinfo.library.unt.edu/911/staff_statements/911_TerrTrav_Ch2.pdf

odletem Boeing 757 do Las Vegas. 27. května odešel al-Shehhi z Las Vegas do San Francisco pokračuje do New Yorku na Boeingu 767. Dne 13. srpna letěl Atta podruhé napříč zemí z Washingtonu do Las Vegas na Boeingu 757, s návratem 14. srpna do Ft. Lauderdale. 13. srpna odletěli Hanjour a al-Mihdhar z Dulles do Las Vegas přes Los Angeles. 14. srpna opustili Las Vegas letem do Minneapolis a o hodinu a půl později na let do Baltimoru.⁸² Výsledkem tohoto plánování byl únos 4 letadel a následný pokus spáchat s těmito letadly útok na kritickou infrastrukturu Spojených států amerických.

Motivem byla Deklarace Usámy bin Ládina o svaté válce proti USA a fatwá z roku 1998 podepsaná bin Ládinem a dalšími, požadující zabití Američanů. Toto bylo vyšetřovateli považováno za důkaz jeho motivace. V bin Ládinově „Dopisu Americe“⁸³ z listopadu 2002 Bin Ládin výslovně uvedl, že motivy útoků al-Káidy zahrnují kupříkladu nesouhlas s americkou podporou Izraele, sankcemi vůči Iráku nebo podporou „útoků proti muslimům“ v Somálsku. Bodů je celkem 10, přičemž všechny jsou nábožensky motivované a spojené s muslimy.

Následkem byly změny v celkové protiteroristické politice nejen ve Spojených státech amerických, ale na celém světě. Avšak druhým možným, a to negativním důsledkem byla veliká úroveň medializace případu, která mohla následně vyvolat vlnu nevole v zemích, odkud útočníci pocházeli, a být tak možným dalším potencionálním motivem k dalším nábožensky či až politicky motivovaných činům.

Je také vhodné doplnit něco k ekonomické stránce útoku. V New Yorku vedly události z 11. září 2001 ke smrti 2 699 lidí, kteří zde byli zaměstnaní. Kromě lidských, politických, bezpečnostních a sociálních důsledků teroristických útoků na Světové obchodní centrum došlo k zásadním dopadům na ekonomiku New Yorku, jeho dynamiku trhu práce a jednotlivé podniky.⁸⁴

⁸² Special Report: A Review of the FBI's Handling of Intelligence Information Related to the September 11 Attacks (Full Report). Home | U.S. Department of Justice Office of the Inspector General [online]. Dostupné

z: <https://oig.justice.gov/sites/default/files/archive/special/s0606/chapter1.htm>

⁸³ Full transcript of bin Ladin's speech - Al Jazeera English. Wayback Machine [online]. Copyright © 2015 Al Jazeera Media Network [cit. 18.02.2021]. Dostupné

z: <https://web.archive.org/web/20160101093303/http://www.aljazeera.com/archive/2004/11/200849163336457223.html>

⁸⁴ 9/11 and the New York City economy : The Economics Daily : U.S. Bureau of Labor Statistics. U.S. Bureau of Labor Statistics [online]. Dostupné

z: https://www.bls.gov/opub/ted/2004/jun/wk5/art04.htm?view_full

V New Yorku, jako celku, způsobil útok další ztrátu přibližně 143 000 pracovních míst měsíčně po dobu tří měsíců nad rámec trendu ztráty pracovních míst, ke kterému již došlo v důsledku ekonomické recesi v roce 2001. Primární dopad 11. září byl viditelný hlavně v sektoru finance, profesionální služeb, informací, umění, zábavy, managementu a zpracovatelského průmyslu, které tvoří „exportní“ sektor newyorské ekonomiky. Asi dvě třetiny ztrát pracovních míst souvisejících s útoky byly v exportním sektoru.⁸⁵ Nejvýznamnějším ekonomickým dopadem útoků z 11. září bylo to, jak zvýšené výdaje na obranu v celých Spojených státech vedly k hospodářské krizi.⁸⁶

3.2.2 Útoky v Norsku 2011

Druhým vybraným případem jsou útoky z Norska z 22. července roku 2011, které tvořili dva po sobě jdoucí domácí teroristické útoky samostatného útočníka Anderse Behringa Breivika proti vládě, civilnímu obyvatelstvu a Letnímu táboru Dělnické mládeže, ve kterém bylo zabito 77 lidí.⁸⁷

Prvním útokem byla exploze automobilové bomby v Oslu v Norsku ve vládní čtvrti Regjeringskvartalet v 15:25:22. Bomba byla umístěna uvnitř dodávky vedle panelového domu s kanceláří tehdejšího předsedy vlády Jensa Stoltenberga. Výbuch zabil osm lidí a zranil nejméně 209 lidí, z toho dvanáct těžce.

Ke druhému útoku došlo o necelé dvě hodiny později v letním táboře na ostrově Utøya v Tyrifjordenu ve Vikenu. Tábor organizovala AUF, divize mládeže vládnoucí Norské strany práce. Breivik, oblečený v domácí policejní uniformě a ukazující falešnou identifikaci, odjel trajektem na ostrov a zahájil palbu na účastníky, přičemž zabil 69 a zranil nejméně 110, 55 vážně. Mezi mrtvými byli Stoltenbergovi přátelé a nevlastní bratr norské korunní princezny Mette-Marit.

⁸⁵ 9/11 and the New York City economy : The Economics Daily : U.S. Bureau of Labor Statistics. U.S. Bureau of Labor Statistics [online]. Dostupné z: https://www.bls.gov/opub/ted/2004/jun/wk5/art04.htm?view_full

⁸⁶ How the 9/11 Attacks Affect the Economy Today. The Balance - Make Money Personal [online]. Dostupné z: <https://www.thebalance.com/how-the-9-11-attacks-still-affect-the-economy-today-3305536#:~:text=The%20most%20significant%20economic%20impact,at%20present%2C%20mi nus%20%246%20trillion.>

⁸⁷ Norway massacre: 'We could hear the gunshots getting closer' - BBC News. BBC - Homepage [online]. Copyright © 2021 BBC. The BBC is not responsible for the content of external sites. [cit. 17.02.2021]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-scotland-41678010>

Od srpna 2011 je Breivik izolován od ostatních vězňů a má pouze kontakt se zdravotnickými pracovníky a strážci. O něco více než 13 měsíců později byl soudem z Osla shledán vinným a duševně odpovědným za své zločiny odsouzen na 21 let.⁸⁸ Podle verdiktu z roku 2016, který vydal Okresní soud v Oslu, typ izolace, kterou Breivik zažil ve vězení, nazývá relativní sociální izolace ESLP. V listopadu 2020 byl Breivik v kontaktu s jiným vězněm poprvé, a to za přítomnosti nejméně sedmi dalších vězňů.

V roce 2012 Breivik plánoval založit organizaci nazvanou Konzervativní revoluční hnutí, kterou si představoval, skládající se z přibližně 50 pravicových aktivistů v Evropě a organizace pro uvězněné pravicové aktivisty; Breivik napsal mimo jiné Peterovi Mangsovi a Beate Zschäpeové. V roce 2012 strávil psaním 8–10 hodin denně. Řekl, že chce napsat tři knihy: první je jeho vlastní popis událostí v den útoku, druhá pojednává o ideologii, která je základem jeho akcí, a třetí o jeho vizích do budoucna

V listopadu 2012 Breivik napsal 27stránkové stížnosti na vězeňské orgány ohledně bezpečnostních omezení, za která byl držen, a tvrdil, že ředitel věznice ho chtěl osobně potrestat. Mezi jeho stížnosti patřilo, že jeho cela není dostatečně zahřátá a musí nosit tři vrstvy oblečení, aby zůstal v teple, strážce zasahují do jeho přísně plánovaného denního rozvrhu, jeho cela je špatně vyzdobená a nemá výhled, lampa na čtení je nedostatečná, strážce na něj dohlížejí, zatímco si čistí zuby a holí se, a vyvíjejí na něj nepřímý mentální tlak, aby rychle dokončil poklepáním na jejich nohy během čekání, „nedává bonbóny“ a podává mu studenou kávu a denně je někdy prohledáván ženskými strážci. Úřady zrušily pouze jedno menší omezení proti Breivikovi; jeho gumové bezpečnostní pero, které popsal jako „téměř nepopsatelný projev sadismu“, bylo nahrazeno obyčejným perem.

Během 15. až 18. března 2016 byl Breivik žalobcem v civilním procesu proti vládě. Proti rozsudku bylo podáno odvolání, avšak odvolací soud vynesl verdikt a nejvyšší soud rozhodl, že se případem nebude zabývat. Breivik žaloval vládu kvůli jeho samotce a jeho všeobecným podmínkám uvěznění, včetně obvinění z nadměrného používání pout. Breivik tvrdil, že jeho samotka porušovala jeho lidská práva a tvrdil, že byl vystaven „ponižujícímu zacházení, včetně stovek prohlídek v

⁸⁸ Breivik Gets 21-Year Sentence in Norway for 77 Killings - The New York Times. The New York Times - Breaking News, US News, World News and Videos [online]. Copyright © [cit. 12.03.2021]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2012/08/25/world/europe/anders-behring-breivik-murder-trial.html>

pásmu a častých prohlídek jeho cely, a to i v noci.“ Parlamentní veřejný ochránce práv již dříve uvedl, že režim výkonu trestu odnětí svobody na úrovni zvláště vysoké bezpečnosti „představuje zvýšené riziko nelidského zacházení. Části soudního řízení měly být uzavřeny pro širokou veřejnost; Podle zpravodajských médií okresní soud v Oslu v této věci rozhodl dvakrát. Dle mého názoru Breivik silně využíval dnešního trendu medializace a snažil se díky ní i získat co největší podporu, která ve svém důsledku mohla vést i inspiraci pro další extremistické teroristy.

3.2.3 Útoky ve Francii 2015

Třetím případem, kterým se bude tato práce zabývat, je série útoků uskutečněná v lednu 2015 ve Francii. Celá událost začala přibližně v 11:30, když dva francouzští muslimští bratři, Saïd a Chérif Kouachi, vrhli do kanceláří francouzského satirického týdeníku Charlie Hebdo v Paříži. Jednalo se o útok islamistických teroristů, kteří se označili za příslušníky islámské teroristické skupiny Al-Káida. Vyzbrojeni puškami a jinými zbraněmi zabili 12 lidí a 11 dalších zranili. Ve dnech 7. – 9. ledna 2015 následovalo několik souvisejících útoků v regionu Île-de-France, včetně obléhání košer supermarketu Hypercacher, kde teroristé zadržovali 19 rukojmích, z nichž zavraždil čtyři židovské občany.⁸⁹

Francie upozornila na teroristické varování Vigipirate a nasadila vojáky v Île-de-France a Pikardii. Hlavní pátrání vedlo k objevení podezřelých, kteří si vyměnili palbu s policií. Bratři vzali rukojmí ve značkovací společnosti v Dammartin-en-Goële dne 9. ledna a byli zastřeleni, při pokusu o východ z budovy.

Dne 11. ledna se v Paříži setkaly asi dva miliony lidí, včetně více než 40 světových vůdců, na shromáždění národní jednoty a 3,7 milionu lidí se zúčastnilo demonstrací po celé Francii. Fráze „Je suis Charlie“ se stala běžným sloganem podpory na shromážděních a na sociálních médiích. Zaměstnanci vydavatelství Charlie Hebdo pokračovali v publikaci a následující vydání tisku vyšlo 7,95 milionu kopií v šesti jazycích, ve srovnání s jeho typickým nákladem 60 000 pouze ve francouzštině.

⁸⁹ Charlie Hebdo attack | World | The Guardian. [online]. Copyright © 2021 Guardian News [cit. 17.02.2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/charlie-hebdo-attack>

Charlie Hebdo je vydavatelství, která vždy vedla formou satirických útoků na politické a náboženské vůdce. V roce 2012 zveřejnila karikatury islámského proroka Mohameda, což vedlo Francii k rozhodnutí Francii dočasně uzavřít ambasády a školy ve více než 20 zemích kvůli obavám z odvetných opatření. Již dříve kanceláře byly Charlie Hebdo vybombardovány tedy v listopadu 2011 ihned po zveřejnění předchozí karikatury Mohameda na jeho obálce. Dále také ovšem stojí za zmínku, že vydavatelství Charlie Hebdo, již v minulosti, zveřejnili také karikaturu Ježíše Krista. Což dovádí případ k otázce svobody tisku versus neúcta k náboženským symbolům, která může vyvolávat neúctu a ve svém důsledku i možný terorismus.

Ve středu 16. prosince 2020 se k soudu postavilo 11 obžalovaných a tři byli souzeni v nepřítomnosti. Hlavní obžalovaný u soudu Ali Riza Polat byl shledán vinným ze spoluúčasti na teroristické trestné činnosti a byl mu rovněž uložen trest odnětí svobody na 30 let. Všech 14 spolupachatelů bylo shledáno vinnými z různých obvinění, od příslušnosti k zločinecké síti až po přímou spoluúčast na útocích z ledna 2015. U šesti z 11 obžalovaných, kteří byli shledáni vinnými z méně závažných trestných činů, bylo staženo obvinění z terorismu.

Tři muži, kteří provedli útoky ze 7. na 9. ledna 2015, byli zabití a spolupachatelé, kteří se poprvé postavili před soud začátkem září, byli obviněni ze získání zbraní nebo poskytnutí logistické podpory. Všichni obvinění popřeli. Proces, který se kvůli pandemii Covid-19 opakovaně odkládal, se odehrál v období, kdy Francie opět čelila řadě militantní islamistických útoků a obnovené debatě o karikaturách zobrazujících proroka Mohameda.⁹⁰

3.2.4 Útoky ve Španělsku 2017

Čtvrtým případem, kterým se budu zabývat, je série útoků uskutečněná v srpnu roku 2017 ve Španělsku. Útočníci útoky spáchali na dvou místech – v Barceloně a Cambrils. Jednalo se o útok islamistických teroristů. Útočníků bylo dohromady osm a vzájemně spolupracovali, někteří z nich byli dokonce příbuzní.

⁹⁰ Charlie Hebdo: Fourteen guilty in 2015 Paris terror attacks trial - BBC News. BBC - Homepage [online]. Copyright © 2021 BBC. The BBC is not responsible for the content of external sites. [cit. 11.03.2021]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-55336094>

Všichni byli mužského pohlaví, nejstaršímu útočníkovi bylo 24 let, nejmladšímu teprve 17. Dohromady při útoku zemřelo 16 osob a 130 bylo zraněno.⁹¹

Série útoků byla odstartována 17. srpna, kdy útočník Younes Abouyaaqoub vjel dodávkou do davu lidí na La Rambla v Barceloně, přičemž byl při tomto útoku sám. Zabil 13 osob, další později zemřela v nemocnici. Útočník cíleně vyjížděl zatačky na ulici tak, aby zasáhl co největší počet osob.⁹² Při útoku dodávkou nicméně došlo k vystřelení airbagu, systém dodávky se vypnul a Younesovi se podařilo uniknout. Při útěku Younes zabil řidiče vozidla, kterého se zmocnil a utekl. O dvě hodiny později došlo k nájezdu na policejní brigádu, opět vozidlem, ale tentokrát osobním, při kterém se zranil jeden příslušník policie. Řidičem byl nejspíš právě Younes. Policie na zadním sedadle našla mrtvého muže, tedy řidiče, který byl předtím Younesem přepaden. Younesovi se, nicméně, podařilo uniknout.⁹³

Druhý den kolem jedné hodiny ráno došlo opět k útoku, tentokrát osobním automobilem, který vjel do davu lidí v Cambrils, přičemž uvnitř bylo pět útočníků, kteří měli falešné sebevražedné vesty a jakmile vystoupili z vozu, začali útočit noži. Zemřela jedna žena i všichni útočníci. Younes Abouyaaqoub, útočník z Las Rambla, byl později zastřelen, přesněji 21. 8. nedaleko benzínové stanice přibližně 40 km od Barcelony, a to na základě oznámení ženy, která útočníka rozpoznala.⁹⁴

V souvislosti s výše zmíněným je třeba také upozornit na událost, která se odehrála den před prvním útokem v Barceloně. V Alcanaru došlo k výbuchu domu, policie původně považovala explozi za nehodu, nicméně později se ukázalo, že došlo k náhodnému odpálení exploziv TATP. Při následujících operacích došlo k dalšímu výbuchu, devět lidí bylo vážně zraněno a jeden policista se nacházel v kritickém stavu. Tato exploziva měla být údajně použita k plánovaným útokům Barceloně a Cambrils, policie výbuch vysvětluje jako skutečnost, ke které došlo při manipulaci s nimi. Teroristé proto byli nuceni operativně reagovat jinak, a také jinými prostředky. Při výbuchu zemřeli další dva podezřelí.

⁹¹ Barcelona attack: The jihadists and the hunt for a second gang BBC News, 2018 [online] [cit. 2. 2. 2021] Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-44890504>

⁹² Barcelona and Cambrils attacks: What, where and when? Spain News Al Jazeera [online] [cit. 22. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2017/08/barcelona-cambrils-attacks-170818084455953.html>

⁹³ Spain terror cell planned Barcelona bombing rampage. The Guardian, 2017 [online] [cit. 2. 2. 2021] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2017/aug/18/accidental-blast-thwarts-huge-bomb-attack-by-spain-terror-cell>

⁹⁴ Cambrils attack: terrorists leapt from the car then officer shot four dead. The Times, 2017 [online] [cit. 1. 2. 2021] Dostupné z: <https://www.thetimes.co.uk/article/barcelona-terror-cambrils-attackterrorists-leapt-from-the-car-then-mossos-d-esquadra-officer-shot-four-dead-0kpztctmc>

Než se dostanu k samotným útočníkům, je důležité zmínit, že právě při výbuchu v Alcanaru zemřel Abdelbaki Es Satty, čtyřiačtyřicetiletý imám z Maroka, který byl údajně celým „mozkem“ operace. Abdelbaki, který byl již v minulosti trestán za pašování drog, čelil paradoxně v roce 2014 deportaci, nicméně díky jeho stížnosti na porušování lidských práv v Evropě zůstal a byl mu poskytnut azyl. Abdelbaki se tedy mohl volně pohybovat po schengenském prostoru. Imám byl popsán jako zdvořilý a diskretní.⁹⁵

Mezi pachatele útoků v Barceloně a Cambrils patřil již zmíněný Younes Abouyaaqoub, útočník z La Rambla, jehož rodiče potvrdili, že se s imámem scházel, nicméně údajně nemohli nic tušit. Měl čtyři sourozence, jeden z nich byl zabit při operaci v Cambrils. Younes ve Španělsku žil od svých čtyř let a nikdo z jeho přátel nemohl uvěřit tomu, co se stalo. V mládí neexistovalo nic, co by nasvědčovalo, že je Younes problematický, měl dobré známky, a dokonce i univerzitní vzdělání. Younes měl také zaměstnání a údajně poměrně dobrý plat. Nic také nenaznačovalo, že by se měl radikalizovat.

Co se týče ostatních útočníků, jednalo se o Houssainaa Abouyaaqoub, Moussa Oukabira, Saida Aallaa, Youssefaa Aallaa, Mohameda Hychami a Omara Hychami. Houssain byl bratr Younese. Moussa. Od roku 2015 vykazoval známky radikalizace na sociálních sítích, také zvýšil četnost modliteb, bratrovi sdělil, že muslimové musí vést džihád. Bratři Allaovi pocházeli z Maroka a Said, který zemřel v Cambrils, údajně před útokem zanechal vzkaz, ve kterém se omluvil za to, co způsobí. Jeho bratr Youseff patřil mezi podezřelé zabitě při výbuchu v Alcanaru. Bratři Hychami (bratřenci bratrů Houssaina a Younese) pak oba byli přítomni při útoku v Cambrils, matce údajně jeden z nich sdělil, že jedou na prázdniny a za týden se vrátí.

Útok měl být proveden jako odvěta za činnost anti-ISIL koalice (Španělsko je jejím členem), deník the Economist nicméně toto zpochybňuje.

V návaznosti na útok byla vedena španělskou policií akce „Cage“ k dopadení pachatelů. Byly zrušeny veškeré veřejné akce na dobu tří dní, vyhlášen

⁹⁵ Imam behind Barcelona terror attacks used human rights to fight deportation from Spain. The Telegraph, 2017 [online] [cit. 3. 2. 2021] Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/08/22/imambehind-barcelona-terror-attacks-used-human-rights-fight>

státní smutek, později se konaly některé protesty proti teroristickým útokům, oceněny byly policejní a bezpečnostní složky.

Po útoku také došlo k několika islamofobním útokům v Seville, Logrono a Grenadě. Několik dnů po útoku dále ISIL nahrál video, které vychvalovalo útoky a hrozilo dalšími a také vedením džihádistské války, která „nemá hranice“. Jistá kontroverze se pak týkala i španělské bezpečnostní služby, která údajně měla kontakt s Es Sattym a věděla o útocích a komunikaci mezi útočníky již pět dní před spácháním útoku.

Kvůli útoku také poklesl trh s cestovním ruchem. Nicméně žádné dlouhodobé dopady útok na ekonomiku neměl.⁹⁶ Co se týče obětí, policie údajně jednala velmi rychle a oběti identifikovala, což mimo jiné podle reportu RAN přispívá a v konkrétním případě také přispělo ke snížení chaosu po útoku.

3.2.5 Útoky v Austrálii 2019

Pátým vybraným případem jsou útoky v Austrálii z března roku 2019.⁹⁷ Případ se týká osamělého útočníka Brendona Harrisona Taranta, jehož motivací k útoku byl pravicový extremismus. Jedná se o dva na sebe navazující střelecké útoky.

Dne 15. března 2019 došlo během modliteb v mešitách ke dvěma po sobě jdoucím hromadným střelbám. Útok, který provedl jediný střelec, který vstoupil do obou mešit, začal v mešitě Al Noor v předměstí Riccartonu ve 13:40 a pokračovalo v islámském centru Linwood ve 13:52. Během těchto útoků zabil 51 a zranil 40 lidí. Krátce nato dopaden a zatčen. V mediálních zprávách byl popsán jako bílý rasista a také jako odpůrce imigrantů, na důkaz čehož i sepsal manifest. První střelbu naživo streamoval na Facebooku a před útokem zveřejnil onen manifest online. Video i manifest byly následně na Novém Zélandu a v Austrálii zakázány.

⁹⁶ Will the attacks in Barcelona and Cambrils harm Spain's tourism sector? | Euronews. Latest breaking news available as free video on demand | Euronews [online]. Copyright © euronews 2021 [cit. 13.03.2021]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2017/08/28/will-the-attacks-in-barcelona-and-cambrils-harm-spain-s-tourism-sector>

⁹⁷ The Report | Royal Commission of Inquiry into the Attack on Christchurch Mosques on 15 March 2019. Home | Royal Commission of Inquiry into the Attack on Christchurch Mosques on 15 March 2019 [online]. Copyright © 2021 Royal Commission of Inquiry into the Attack on Christchurch Mosques on 15 March 2019 [cit. 17.02.2021]. Dostupné z: <https://christchurchattack.royalcommission.nz/the-report>

Po policejním vyšetřování byl obviněn z 51 vražd, 40 pokusů o vraždu a z teroristického činu. Zpočátku přiznal nevinu ke všem obviněním, přičemž soudní proces byl zahájen 2. června 2020. Dne 26. března 2020 změnil svou námitku na vinu ze všech obvinění. Byl odsouzen k doživotnímu vězení bez možnosti podmíněčného propuštění 27. srpna 2020. Bylo to poprvé, co byl na Novém Zélandu vynesena doživotní trest bez podmíněčného propuštění.

Útok byl spojen s celosvětovým nárůstem extremismu, který byl pozorován přibližně od roku 2015. Odsoudili jej politici a světoví vůdci a premiérka Jacinda Ardernová ho popsala jako „jeden z nejtemnějších dnů Nového Zélandu“.⁹⁸ Vláda zřídila královskou vyšetřovací komisi pro její bezpečnostní agentury po střelbách, které byly nejsmrtelnější v novodobé historii Nového Zélandu a nejhorší, jaké kdy australský občan spáchal.

Následkem útoku byla celková změna v protiteroristické právní úpravě v Austrálii. Jen k tomuto případu byla sepsána více než 700stránková studie, ze které pocházejí některé z výše uvedených tvrzení.

Ekonomický dopad byl pro město Christchurch obrovský, neboť nápravy z pověsti či atmosféry krvavého masakru nebylo téměř dosaženo doposud zcela dosaženo. Na nápravu bylo vytvořeno mnoho sociálních, ekonomických i kulturních programů pro co nejzazší obnovení normálního stavu v oblasti.

3.2.6 Útoky v Německu 2020

Posledním vybraným případem jsou útoky v Hanau v loňském únoru. Případ se týká osamělého útočnicka Tobiaše Rathjena, jehož motivací k útoku byl pravicový extremismus. 19. února letošního roku přibližně ve 22:00 hod došlo ke střelbě ve dvou barech v centru města. Při útoku zemřelo 11 lidí včetně útočnicka a dalších pět bylo zraněno. V prvním baru, po hromadné střelbě na mnoho lidí, zabil útočnick 5 osob, druhý útok se potom uskutečnil přibližně dva kilometry od prvního baru.⁹⁹

⁹⁸ The Report | Royal Commission of Inquiry into the Attack on Christchurch Mosques on 15 March 2019. Home | Royal Commission of Inquiry into the Attack on Christchurch Mosques on 15 March 2019 [online]. Copyright © 2021 Royal Commission of Inquiry into the Attack on Christchurch Mosques on 15 March 2019 [cit. 17. 02. 2021]. Dostupné z: <https://christchurchattack.royalcommission.nz/the-report>

⁹⁹ Germany shooting: 11 Dead After Rampage in Hanau Terror Attack. 2020 [online] [cit. 5. 2. 2021] Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-02-20/11-dead-after-shooting-german-town-near-frankfurt-police>

Útočník se poté vrátil domů, kde zastřelil svou matku (otci se podařilo uniknout) a později i sebe. Policie našla těla obou druhý den ráno.¹⁰⁰

Tobias Rathjen byl třiačtyřicetiletý muž pocházející z Německa. V roce 2007 dokončil univerzitu v Bayruthu. Rathjen byl svobodný. Kolega popsal Rathjena jako velmi ambiciózního workoholika, pracujícího někdy až 12 hodin denně. Zmínil také, že měl nulové interpersonální schopnosti. Další kolegové zase zmiňovali, že Rathjenovy extremistické pravicové názory byly dobře známé. V souvislosti s jeho otevřeně rasistickými názory je také třeba zmínit, že před útokem zveřejnil video na Youtube. Ve videu Rathjen otevřeně hovořil o zničení Turků, Libyjců, Maročanů či Kurdů. Mimo jiné také hovořil o faktu, že neměl posledních 18 let přítelkyni, jelikož nechce mít partnerku, když je pronásledován. Rathjen pravděpodobně trpěl paranoidní poruchou, hovořil o tajných společnostech, údajně ovládajících jeho mysl. Varoval také obyvatele USA před skrytými vojenskými podzemními komplexy, kde údajně mělo docházet k pedofilním činům.¹⁰¹ Na své webové stránce také před útokem zveřejnil manifest, jehož obsah byl zhodnocen jako velmi xenofobní a pravicový.¹⁰²

Zbraň, kterou použil Rathjen k útoku, byla vlastněna legálně, a dokonce mu byla předchozí rok vydána licence. To vyvolalo jisté pochyby ohledně kvality kontrolního systému držení zbraní v Německu, který je už tak jeden z nejpřísnějších v Evropě.¹⁰³ Útok také vyvolal debaty o tom, zda Německo dostatečně bojuje proti pravicovému extremismu.¹⁰⁴ Tyto debaty se také částečně týkají faktu, že necelé čtyři měsíce před útokem v Hanau došlo k podobnému pravicově extremistickému útoku v Halle.

¹⁰⁰ SCHMIDT, N., MCKENZIE, S., PICHETA, R., KOTTASOVA, I., Nine killed at two shisha bars in Germany in suspected far-right attack. CNN, 2020 [online] [6. 2. 2021] Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/02/19/europe/hanau-germany-shootings-intl/index.html>

¹⁰¹ WIEDER, T., Tobias Rathjen, l'auteur de la fusillade de Hanau, un tueur raciste, paranoïaque et misogyne. Le Monde.fr, 2020 [online] [6. 2. 2021] Dostupné z: https://www.lemonde.fr/international/article/2020/02/21/tobiasrathjen-l-auteur-de-la-fusillade-de-hanau-un-tueur-raciste-paranoiaque-et-misogyne_6030349_3210.html?ga=2.174627490.1619683900.1586426096-6089460+19.1585825183

¹⁰² BOSTOCK, B., The mass shooter who killed 9 in Germany published a racist manifesto where he identified as an incel and accused Trump of stealing his populist slogans. Insider, 2020 [online] [cit. 6. 2. 2021] Dostupné z: <https://www.insider.com/hanau-terrorist-manifesto-shows-non-white-hatred-incel-trump-theft-2020-2>

¹⁰³ OLTERMANN, P., Hanau attack gunman railed against ethnic minorities online. The Guardian, 2020 [online]. [cit. 6. 2. 2021] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2020/feb/20/hanau-gunman-tobias-rathjen-railed-against-ethnic-minorities-online>

¹⁰⁴ Hanau shooting: Has Germany done enough to tackle far-right terror threat? BBC, 2020 [online] [cit. 6. 2. 2021] Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-51571177>

Rathjen také údajně již v listopadu minulého roku několikrát kontaktoval authority, kdy výslovně žádal o kontaktování v dopise směřovaném vrchnímu státnímu zastupiteli. Autority ovšem tvrdily, že Rathjena ve svém hledáčku neměly.¹⁰⁵

V reakci na útok byla uspořádaná mše, které se účastnili nejvýše postavení němečtí činitelé. Byl také vytvořen pomník se jmény obětí. Mezi oběťmi byla řada národností – německá, turecká, bosenská, kurdská, bulharská a rumunská.¹⁰⁶ Turecká vláda apelovala na co nejrychlejší vyšetřování. Několik dní po útoku podle ministryně vnitra Priti Patel označila britská vláda skupinu Sonnenkrieg Division (pravicově extremistickou skupinu) za teroristickou.¹⁰⁷ Následkem útoku také bylo posílení policejní přítomnosti na zranitelných místech.¹⁰⁸

3.3 Diskriminace jako možná příčina či důsledek terorismu

Všechny výše popsané útoky mají jeden společný prvek a to terorismus, diskriminace je však možným činitelem těchto útoků. Tuto myšlenku lze rozvést na základě studie vzniklé po útocích v Austrálii. V té se zjistilo, že v letech následujících po 11. září 2001 se vyvinuly teroristické metody. Například sebevražedné teroristické útoky začaly převládat. Takové útoky mohou mít za důsledek mnohem vyšší počet úmrtí a počet zranění než konvenční bombové útoky. Závěry studie se shodovaly s tím, co viděli někteří odborníci, jako krok k více nevybíravému teroristickému násilí proti civilním cílům. Někteří odborníci rozlišují, mezi „starým terorismem“ a „novým terorismem“. Před rokem 1990 byla většina teroristických skupin levicová nebo nacionalistická nebo separatistická. Tento „starý terorismus“ byl vnímán jako více diskriminační, s teroristickými

¹⁰⁵ CONNOLLY, K., OLTERMANN, P., Hanau attack reveals 'poison' of racism in Germany, says Merkel. The Guardian, 2020 [online] [cit. 6. 2. 2021] Dostupné z:

<https://www.theguardian.com/world/2020/feb/20/hanauattack-reveals-poison-of-racism-in-germany-says-merkel>

¹⁰⁶ DAVID MCHUGH, D.R., German gunman calling for genocide kills 9 people. AP NEWS, 2020 [online] [cit. 6. 2. 2021] Dostupné z:

<https://apnews.com/b5736c3dba1d677e89ef947bcf5ab213>

¹⁰⁷ GRIERSON, J., UK to ban neo-Nazi Sonnenkrieg Division as a terrorist group. The Guardian, 2020 [online] [cit. 6. 5. 2021] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/uk-news/2020/feb/24/uk-ban-neo-nazi-sonnenkriegdivision-terrorist-group>

¹⁰⁸ GRIERSON, J., UK to ban neo-Nazi Sonnenkrieg Division as a terrorist group. The Guardian, 2020 [online] [cit. 6. 2. 2021] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/uk-news/2020/feb/24/uk-ban-neo-nazi-sonnenkriegdivision-terrorist-group>

skupinami, které si v mnoha případech pečlivě vybíraly cíle, které představovaly autoritu, proti které se postavili – například vojenské nebo vládní budovy. Strategií bylo omezit civilní úmrtí a zranění, protože by to snížilo podporu jejich cílů. Naproti tomu Al-Káida chtěla maximální publicitu prostřednictvím masakru z útoků z 11. září 2001. Někteří autoři tvrdí, že takové rozšířené cílení na civilisty je rysem „nového terorismu“.¹⁰⁹

Ke vztahu diskriminace a terorismu se vyjadřuje ve své knize Geopolitika emocí hostující Profesor na Harvardově univerzitě Dominique Moisi, který uvádí, že *„ta samá kultura ponížení přitahuje a zakládá důvody proč se mnoho muslimů uchyluje k terorismu a násilí. Bez této kultury ponížení, jak by fundamentalisté mohli popostrčit mladého vzdělaného muslimského Brita, aby zabil dalšího Brita při sebevražedném útoku na londýnské metro? Jak mohli mladí Němci konvertovat k islámským vražedným plánům na útoky na jejich vlast? Tyto sebedestruktivní instinkty jsou vyzdviženy kombinací psychologických, kulturních a socioekonomických podmínek, které vedou od ponížení k násilí.“*

Jak bylo diskutováno výše socioekonomická úroveň diskriminace může mít jistou spojitost s terorismem a například specifiky s útoky 11. září ve Spojených státech amerických. Kde, jak bylo možné spatřovat motivem samotného činu, byl Bin Ládinem deklarovaný útlak muslimů, ze strany Spojených států. Je otázkou, zda by toto jednání ze strany Spojených států bylo možné charakterizovat jako diskriminačního jednání, avšak důsledkem byly již zmíněné útoky na infrastrukturu ve Spojených Státech. Tato situace nastavila nový celkový trend a pohled ve světě na islámské náboženství či muslimské věřící. A bohužel v průběhu let situace pouze gradovala a nenávisť na obou stranách začala přecházet i na populaci, která tuto problematiku nevnímala, jakkoliv negativně. Avšak medializace a neustálé spojování terorismu s muslimy mohlo mít za důsledek nepřímou diskriminaci v podobě znechucení islámu v očích všech ostatních. Toto i v samotném důsledku mohlo mít jistou spojitost s útoky ve Francii, které už jsou spíše na úrovni kulturní, avšak kořeny mohou být již mnohem dřívější doby, než bývá spojováno s případem, u kterého byla motivem karikatura proroka Mohameda. Politickou úroveň diskriminace je možno spatřovat v případě útoků v Norsku. Kde Breivik spojuje

¹⁰⁹ The Report | Royal Commission of Inquiry into the Attack on Christchurch Mosques on 15 March 2019. Home | Royal Commission of Inquiry into the Attack on Christchurch Mosques on 15 March 2019 [online]. Copyright © 2021 Royal Commission of Inquiry into the Attack on Christchurch Mosques on 15 March 2019 [cit. 17.02.2021]. Dostupné z: <https://christchurchattack.royalcommission.nz/the-report>

své útoky s nelibostí ke komunismu a podpoře vlády komunismu. K tomu lze dodat, že útoky v Norsku byly inspirací pro Australskou tragédii. Toto lze dovodit z faktu, že Brendon Tarant byl v kontaktu s Andersem Breivikem.¹¹⁰

¹¹⁰ TAYLOR, Adam. New Zealand suspect allegedly claimed ‘brief contact’ with Norwegian mass murderer Anders Breivik [online]. [cit. 16.2.2021]. Dostupný na WWW: <https://www.washingtonpost.com/world/2019/03/15/new-zealand-suspect-allegedly-claimed-brief-contact-with-norwegian-mass-murderer-anders-breivik/>

4. Aktuální vývoj diskriminace a terorismu

Pro úplnost a lepší vykreslení možného propojení terorismu a diskriminace byl pro tuto kapitolu vybrán výčet několika rozhodnutí ESLP a SDEU, která se věnují především praktické aplikaci výše uvedených pojmů a definicí. Propojení terorismu s diskriminací bylo převážně diskutováno v minulé kapitole, avšak diskriminace se ve vztahu k terorismu objevuje v právu EU, především v judikatuře. Tato vybraná rozhodnutí se pokusí myšlenku propojení reflektovat.

4.1 Vybraná rozhodnutí ESLP

K možnosti projednávat věc před ESLP jednotlivec musí nejdříve, buď podat stížnost u vnitrostátních soudů, které pak mohou věc postoupit ESD prostřednictvím řízení o předběžné otázce nebo podat stížnost na EU nepřímo u ESLP prostřednictvím žaloby proti členskému státu. Jednotlivec však není oprávněn podat stížnost proti EU a toho, že EU nezaručuje lidská práva.¹¹¹

4.1.1 Rozhodnutí ESLP ve věci Magee proti Spojenému království ze dne 6. června 2000

Prvním vybraným rozhodnutím je rozsudek, který má svůj původ ve stížnosti č. 28135/95 proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irska předložené Evropské komisi pro lidská práva podle článku 6 a 14 EÚLP irským občanem, Gepardem Magee, dne 22. května 1992. Stěžovatel tvrdil, že s ním bylo během zadržení špatně zacházeno, a že mu byl odepřen spravedlivý proces.

Samotný případ začíná dne 16. prosince 1988, časně ráno, kdy byl stěžovatel zatčen ve svém bydlišti podle sekce 12 zákona o prevenci před terorismem z roku 1984 v souvislosti s pokusem o bombový útok na vojenský personál. Stěžovatel byl převezen na policejní stanici Castlereagh. Ihned po příjezdu požadoval advokáta. Jeho styk s advokátem byl odložen podle sekce 15 zákona Severního Irska z roku 1987. Téhož dne byl stěžovatel pětkrát vyslýchán dvěma dvojicemi detektivů.

Dalšího dne stěžovatel oznámil lékaři, že s ním bylo špatně zacházeno během druhého a třetího výslechu předchozího dne. Lékař si zaznamenal do svých

¹¹¹ Příručka evropského antidiskriminačního práva [online]. Copyright © [cit. 20.03.2021]. Dostupné z: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1510-FRA_CASE_LAW_HANDBOOK_CS.pdf

poznámek, že stěžovatel byl opakovaně fackován a několikrát udeřen do žaludku. Lékař dal stěžovateli mírné analgetikum a předepsal mu, k užívání podle potřeby, čtyři takovéto tabletky. Později proběhly stěžovatelův šestý, sedmý a osmý výslech. Během šestého výslechu prolomil stěžovatel své mlčení a podal podrobné odpovědi na řadu otázek, připouštějících jeho účast na sestrojení a uložení bomby. Během sedmého výslechu podepsal stěžovatel dlouhou výpověď, v níž popsal do značných podrobností svou účast na konspiraci uložit a odpálit bombu.

O den později navštívil stěžovatele stejný lékař a dotázal se jej, zda má nějaké další stížnosti na špatné zacházení, a stěžovatel odpověděl, že nikoli. Poté byl stěžovatel vyslýchán ohledně jiné záležitosti. Následně bylo stěžovateli dovoleno konzultovat s jeho advokátem, který si poznamenal stěžovatelovy stížnosti na špatné zacházení. Advokát se rozhodl tyto stížnosti policii nepředložit. Stěžovatel byl lékařsky prohlédnut téhož večera jiným lékařem, z jehož poznámek vyplynulo, že stěžovatel nečinil „žádnou výpověď“ o špatném zacházení od té doby, co byl naposledy prohlédnut lékařem“. Tento lékař také poznamenal, že neexistovaly žádné stopy po poraněních.

Čtvrtého dne byl stěžovatel převezen na jinou policejní stanici, kde byl prohlédnut jiným lékařem. V záznamu tohoto lékaře se uvádějí podrobná tvrzení o napadeních a špatném zacházení, k nimž došlo údajně 16. prosince 1988. O poraněních nebyl zaznamenán žádný objektivní důkaz. Téhož dne byl stěžovatel, spolu s dalšími osobami, obžalován u Magistrátního soudu v Belfastu ze spolčení za účelem způsobit exploze, z úmyslného držení výbušnin, ze spolčení za účelem vraždy a z členství v Irské republikánské armádě. Prostřednictvím svého advokáta následně předložil oficiální písemné prohlášení k oddělení pro stížnosti a disciplínu Královské ulsterské policie, v němž si stěžoval na špatné zacházení dvou dvojic detektivů během jeho pobytu na policejní stanici v Castlereagh.

Dne 17. září 1990 byl zahájen proces se stěžovatelem a s jeho spoluobžalovanými před Královským soudem v Belfastu, řízený samosoudcem bez poroty. Stěžovatel tvrdil, že je nevinný. Prokuratura opírala svou obžalobu o přiznání učiněná stěžovatelem během výslechů a zejména z písemných prohlášení, která podepsal. Při vyjádření soudce k důkazům, konstatoval, *inter alia*, že „stěžovatel neuvedl jména ani se nepokusil popsat ony dva detektivy, na které si stěžoval lékaři, že existovaly nesrovnalosti ohledně špatného zacházení ve výpovědích ohledně tohoto zacházení uvedené stěžovatelem lékaři onoho rána a

důkazy uvedenými během procesu; že nebyla nalezena jediná známka špatného zacházení, o němž se stěžovatel zmiňoval, žádným z lékařů, kteří jej prohlíželi a také že ráno 18. prosince 1990 si stěžovatel nestěžoval na špatné zacházení i přesto, že tvrdil, že předchozího dne byl podroben úplně nejhoršímu zacházení. Stěžovatel byl proto odsouzen k odnětí svobody na dvacet let.“

Stěžovatel se následně odvolal a dne 8. února 1993 Odvolací soud Severního Irsku projednal stěžovatelovo odvolání proti odsouzení, v němž byly napadeny závěry procesního soudce ohledně tvrzení o špatném zacházení. Odvolací soud konstatoval, že v takovýchto případech je třeba odpovědět na otázku, zda byl soud přesvědčen, že neexistuje reálná možnost, že by bylo s obviněným špatně zacházeno. Po přezkoumání stěžovatelových důkazů a závěrů procesního soudce v tomto směru dospěl odvolací soud k závěru, že je přesvědčen o tom, že se stěžovatelem nebylo špatně zacházeno, a že jeho odsouzení není ani nejisté, ani neuspokojující. Proto bylo dne 16. června 1993 stěžovatelovo odvolání zamítnuto.

Následně bylo zamítnuto stěžovatelovo odvolání proti jeho trestu. Stěžovatel tvrdil, že byl diskriminován pro svůj národnostní původ a příslušnost k národnostní menšině. Stěžovatel tvrdil, že podezřelé osoby zatčené a zadržované v Anglii a ve Walesu podle zákonů o prevenci před terorismem se mohou stýkat s advokátem ihned a mají právo na jeho přítomnost při výslechu. Po vyčerpání všech vnitrostátních opravných prostředků se následně obrátil k ESLP se stížností.

Rozsudek ESLP byl jednomyslný a konstatuje, že byl porušen článek 6 odst. 1 Úmluvy ve spojení s jejím článkem 6 odst. 3 písm. c), ale dále uvádí, že nebyl porušen článek 14 Úmluvy ve spojení s jejím článkem 6. Soud při rozhodování na základě ekvity a s přihlédnutím k tomu, že jeho nález porušení, byla na žádost stěžovatele omezena stížností týkající se odeprání styku s advokátem. Soud přiznal stěžovateli částku 10 000 GBP plus jakoukoli DPH, která může být splatná, sníženou o částku rovnající se náhradě za právní pomoc od Rady Evropy. V samotném závěru zamítá zbývající část stěžovatelova požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

4.1.2 Rozhodnutí ESLP ve věci Gillan a Quintonová proti Spojenému království ze dne 12. 1. 2010

Druhým vybraným rozhodnutím je rozsudek ESLP ve věci Gillan a Quintonová proti Spojenému království ze dne 12. 1. 2010. Důležité v tomto

případě bylo, že se od 9. do 12. září 2003 v Excel Center konala mezinárodní výstava obranných systémů a vybavení, která byla předmětem protestů a demonstrací. Z čehož se dá vyvodit, že lidé i veškerá veřejnost k události přistupovala velmi obezřetně, až podezřívavě. První stěžovatelka byla novinářka filmující průběh akce a druhým stěžovatelem byl návštěvník festivalu cestující s batohem na zádech. Oba stěžovatelé napadli nezákonnost svého zadržení před britskými soudy, avšak ve všech případech neúspěšně neboť dle vnitrostátního práva k tomu policie byla zmocněna.

Okolnosti případu začínají, když jel první stěžovatel na kole a vezl batoh poblíž veletrhu zbraní, v blízkosti tak aby se připojil k demonstraci. Zastavili ho a prohledali dva policisté, kteří mu řekli, že je prohledáván podle článku 44 zákona o terorismu. Za tímto účelem mu bylo předáno oznámení. První stěžovatel tvrdil, že mu bylo řečeno v reakci na jeho otázku, proč byl zastaven, že proto, že se účastnilo mnoho demonstrantů a policie se obávala, že způsobí potíže. Nebylo zjištěno nic usvědčujícího i přesto, že policisté zabavili počítačové výtisky poskytující informace o demonstraci. Proto bylo prvnímu stěžovateli umožněno pokračovat v cestě. Byl zadržen na zhruba 20 minut.

Téhož dne byla druhá stěžovatelka, která měla na sobě bundu fotografa, nesla malou tašku a držela v ruce fotoaparát, zastavena poblíž veletrhu zbraní. Jako novinářka byla v oblasti natáčet protesty. Policista z metropolitní policie ji prohledal, přestože ukázala své tiskové karty, když byla vyzvána, aby prokázala svou totožnost. Bylo jí také řečeno, aby přestala natáčet. Policista jí řekl, že využívá své pravomoci podle § 44 a 45 zákona z roku 2000 o předcházení terorismu. Nebylo však zjištěno nic usvědčujícího a druhé stěžovatelce bylo umožněno pokračovat v cestě. Záznam jejího hledání ukázal, že byla na pět minut zastavena, ale myslela si, že to bylo spíš třicet minut. Tvrdila, že se cítila tak zastrašována a zoufalá, že se necítila schopná se k demonstraci vrátit, přestože jejím záměrem bylo natočit dokument nebo z něj prodat záběry.

Následně se stěžovatelé snažili zpochybnit zákonnost zastavovacích a pátracích pravomocí, které proti nim byly použity, prostřednictvím soudního přezkumu. Před jednáním Vrchního soudu nabídl státní tajemník stěžovatelům postup, který by Vrchnímu soudu umožnil přezkum na neveřejném zasedání, s využitím podání zvláštního advokáta, podkladového zpravodajského materiálu, který byl základem Rozhodnutí ministra je nutné ke schválení dodatečných

pravomocí policistů. Žalobci však uvedli, že nepovažují za nutné ani vhodné postupovat tímto způsobem, jelikož neměli v úmyslu zpochybnit posouzení, že existuje obecná hrozba terorismu proti Spojenému království. Místo toho nejprve tvrdili, že dotyčný dozor a kontroly, (jelikož byly součástí průběžného programu kontrol pokrývající celou oblast Londýna), byly protiprávní, protože existovalo několik jasných náznaků, že Parlament měl v úmyslu povolení udělit a potvrdit pouze v reakci na bezprostřední teroristickou hrozbu pro konkrétní místo, pro které byly běžné policejní pravomoci zastavit a prohledat nedostatečné. Zadruhé stěžovatelé tvrdili, že použití pravomoci ze strany policistů zastavit a prohledat je, na zbrojním veletrhu, je v rozporu s legislativním účelem a protiprávní, a že pokyny poskytované policistům buď neexistují, nebo jsou vypočítány tak, aby důstojníci zneužili pravomoci. Zatřetí, stěžovatelé tvrdili, že povolení a výkon jejich pravomocí představovaly nepřiměřený zásah do jejich práv podle článků 5, 8, 9, 10 a 11 EÚLP. Soud v tomto řízení shledal, že pravomoci byly stanoveny zákonem a nejsou nepřiměřené vzhledem k riziku teroristického útoku v Londýně. Následné odvolání i stížnost ke sněmovně lordů dopadli obdobně.

Z těchto důvodů se stěžovatelé obrátili na ESLP, kde se však Britské soudy domnívali, že bude stížnost nepřijatelná z důvodů nevyčerpání všech opravných prostředků. K této námitce ESLP konstatoval, že stížnosti stěžovatelů v projednávané věci se zaměřují na obecnou slučitelnost pravomocí zastavit a vyhledat s výše uvedenými ustanoveními Úmluvy. Nesnaží se zpochybnit, zda povolení podle § 44, které se na ně vztahovalo, bylo oprávněné s ohledem na zpravodajství, které má k dispozici metropolitní policejní komisař a státní tajemník, ani to, zda je strážníci zastavili za účelem hledání takových článků, které by mohly být použity v souvislosti s terorismem. Vzhledem k tomu, že stěžovatelé nezpochybňují, že opatření zastavování a pátrání použita proti nim byla v souladu s ustanoveními zákona z roku 2000, nebyly prostředky určené vládou, ani relevantní, ani účinné ve vztahu ke stížnostem před Soudem. Proto odmítá předběžnou námitku vlády a věnoval se porušení článků 8 a 5 EÚLP. Soud ve svém rozsudku dovodil, že problém představuje výkon samotného oprávnění. Policisté jsou sice vedeni Kodexem, avšak ten je pouhým návodem, nikoli omezením jejich rozhodovací volnosti vedené „profesionální intuicí“. Proto nemusí mít důvodné podezření, stačí, že hledají předměty použitelné v souvislosti s terorismem. Zde však soud konstatoval, že je to příliš široké vymezení, že pod ně spadá řada předmětů, které lidé na ulicích běžně nosí u sebe. Soud byl šokován i výše

shrnutými statistikami, tedy četností a způsoby používání dané pravomoci. Je tu navíc značné riziko svévole. Stěžovatelé sami sice byli europoidního původu, ovšem možnost diskriminačního zneužití je velmi reálná, jak uznala i Sněmovna lordů, a jak potvrzují statistiky, nemluvě o zadržování europoidních lidí ve snaze vyrovnat čísla ve statistikách. Ve výsledku je tedy tato pravomoc natolik neomezená, a tak nedostatečně podrobená právním prostředkům ochrany proti zneužití, že není „v souladu s právem“. Na základě těchto posudků soud dovedl, že jednání londýnských policistů bylo diskriminační vůči běžným občanům a také shledal porušení článku 8. Na závěr přiznal stěžovatelům náhradu nákladu řízení ve výši 33 850 EUR.

4.2 Vybraná rozhodnutí SDEU

V současné době jsou právní předpisy EU a EÚLP úzce propojeny. K EÚLP přistoupily všechny členské státy EU. SDEU se obrací k EÚLP pro inspiraci při určování oblasti působnosti ochrany lidských práv podle právních předpisů EU.

4.2.1 Rozhodnutí SDEU ve věci C-235/14 SafeInterenvíos SA proti Liberbank SA a dalším ze dne 10. 3. 2016

Prvním vybraným případem z kompetence SDEU je rozhodnutím ze dne 10. 3. 2016 ve věci SafeInterenvíos SA proti Liberbank SA a dalším. Tento případ se týká vydání předběžné otázky ohledně formulace směrnice, jakožto právní úpravy ve španělsku, proti praní peněz a financování trestné činnosti. Soudní dvůr položil následující otázky, zda zamýšlel zákonodárce Společenství stanovit skutečnou výjimku z pravidla, že úvěrové instituce mohou uplatnit hloubkovou kontrolu svých klientů, pokud jsou těmito klienty platební instituce podléhající svému vlastnímu systému dohledu, nebo prosté povolení udělit výjimku? V jakém rozsahu mají úvěrové instituce možnost dohlížet nad činností platebních institucí? Lze je na základě ustanovení směrnice 2005/60/ES považovat za oprávněné dohlížet nad postupy a hloubkovou kontrolou uplatněnou platebními institucemi, nebo takové oprávnění přísluší výlučně veřejným orgánům, na které odkazuje směrnice 2007/64/ES (2), jímž je v projednávané věci Španělská centrální banka?

Nejprve je třeba poznamenat, že z dokumentů předložených Soudnímu dvoru vyplývá, že banka začala mít podezření na praní peněz nebo financování terorismu poté, co zjistila nesrovnalosti v informacích o agentech, kteří převáděli

finanční prostředky prostřednictvím účtu, který u něj vedl Safe Interenvíos. Banka požadovala informace podle zákona 10/2010 o prevenci praní peněz a předcházení terorismu poté, co Safe Interenvíos odmítl tyto informace poskytnout. Zatímco článek 9 uvedeného zákona povoluje použití zjednodušených opatření hloubkové kontroly klienta. V případě, že jsou klienty finanční instituce, jejichž soulad s opatřeními náležité péče je kontrolován podle článku 11 zákona musí být v případech, pak není možné užití zjednodušených opatření. Tato instituce musí vyhodnocovat případy na základě analýzy rizik, neboť tyto případy mohou představovat vyšší riziko praní peněz nebo financování terorismu. Mezi situace, které ze své podstaty představují takové riziko, patří zejména služby finančních transakcí.

Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda články 5, 7, čl. 11 odst. 1 a článek 13 směrnice o praní peněz musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, který jednak povoluje použití standardních opatření hloubkové kontroly klienta, pokud jsou zákazníci finančními institucemi, jejichž dodržování opatření náležité péče je kontrolováno, a jednak vyžaduje, aby instituce a osoby, na něž se vztahuje směrnice, posílené opatření hloubkové kontroly klienta v situacích, které by ze své podstaty mohly představovat vyšší riziko praní peněz nebo financování terorismu, jako je například převod finančních prostředků.

SDEU tedy shledal, že španělské soudy postupovaly správně, když podpořili postup a možnost finančních kontrol, které mohou vést k ochraně společnosti před možným praním peněz, či dokonce financování terorismu, je nutné poznamenat, že už samotná otázka toho, že se tímto musel SDEU zabývat je zajímavá. Jádrem případu bylo to, zda finanční instituce musí být pod dohledem a jakým způsobem může být tato správa konána, aby toto jednání nebylo spatřováno jako diskriminační. Proto španělský soud předložil SDEU několik výše uvedených předběžných otázek s ohledem na to, zda dané jednání ve smyslu ochrany společnosti před terorismem a financováním trestné činnosti má přednost před základními principy ochrany osob a společností. V tomto případě SDEU stál za názorem, že v daném případě byla právní úprava Španělska vytvořená na základě směrnice, byla správně aplikovaná a nebyla diskriminační.

4.2.2 Rozhodnutí SDEU ve věci C-303/05 *Advocaten voor de Wereld VZW* proti *Leden van de Ministerraad SDEU* ze dne 3. května 2007.

Poslední rozhodnutí se týká dvou předběžných otázek ve věci C-303/05 *Advocaten voor de Wereld VZW* proti *Leden van de Ministerraad SDEU* ze dne 3. května 2007, které má svůj původ v článku 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí 2002/584 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy. A dále o případné otázce platnosti z důvodu porušení zásady rovného zacházení a zásady zákazu diskriminace.

Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že návrhem ze dne 21. června 2004 podala *Advocaten voor de Wereld* k Arbitragehof žalobu směřující k úplnému nebo částečnému zrušení zákona ze dne 19. prosince 2003 provádějícího do belgického vnitrostátního práva ustanovení rámcového rozhodnutí.

Na podporu své žaloby *Advocaten voor de Wereld* uplatňuje zejména skutečnost, že je rámcové rozhodnutí neplatné z důvodu, že oblast evropského zatýkacího rozkazu měla být provedena smlouvou, a nikoliv rámcovým rozhodnutím, jelikož podle čl. 34 odst. 2 písm. b) SEU mohou být rámcová rozhodnutí přijímána pouze za účelem „sblížení právních předpisů členských států“, čemuž tak v projednávaném případě není.

Advocaten voor de Wereld mimoto tvrdí, že čl. 5 odst. 2 zákona ze dne 19. prosince 2003, provádějícího do belgického vnitrostátního práva čl. 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí, porušuje zásadu rovného zacházení a zásadu zákazu diskriminace tím, že u trestných činů uvedených v posledně uvedeném ustanovení je v případě výkonu evropského zatýkacího rozkazu bez objektivního a rozumného odůvodnění stanovena odchylka od požadavku na oboustrannou trestnost, zatímco u jiných trestných činů je tento požadavek zachován.

Advocaten voor de Wereld rovněž tvrdí, že zákon ze dne 19. prosince 2003 nesplňuje ani podmínky zásady legality v oblasti trestního práva, jelikož vypočítává nikoliv trestné činy s dostatečně jasným a přesným normativním obsahem, ale pouze široké kategorie nežádoucích jednání. Soudní orgán, který musí rozhodnout o výkonu evropského zatýkacího rozkazu, má nedostatečné informace pro to, aby mohl účinně ověřit, zda trestné činy, pro které je vyžádána osoba stíhána, nebo na základě kterých byl pro ni vynesena trest, spadají do jedné z kategorií uvedených

v čl. 5 odst. 2 uvedeného zákona. Neexistence jasné a přesné definice trestných činů uvedených v tomto ustanovení povede k nestejnému provádění uvedeného zákona jednotlivými orgány pověřenými výkonem evropského zatýkacího rozkazu a z tohoto důvodu porušuje rovněž zásadu rovného zacházení a zásadu zákazu diskriminace.

Arbitragehof uvádí, že zákon ze dne 19. prosince 2003 je přímým důsledkem rozhodnutí Rady upravit oblast evropského zatýkacího rozkazu rámcovým rozhodnutím. Žalobní důvody uplatňované *Advocaten voor de Wereld* vůči uvedenému zákonu platí ve stejné míře i vůči rámcovému rozhodnutí. Rozdíly ve výkladech soudních orgánů ohledně platnosti aktů Společenství a platnosti právních předpisů zajišťujících jejich provedení do vnitrostátního práva by zpochybnily jednotu právního řádu Společenství a zasahovaly by do obecné zásady právní jistoty.

Za těchto podmínek se Arbitragehof rozhodl přerušit řízení a položit SDEU následující předběžné otázky. Zda je rámcové rozhodnutí slučitelné s čl. 34 odst. 2 písm. b) SEU, podle kterého mohou být rámcová rozhodnutí přijímána pouze za účelem sblížení právních předpisů členských států? A dále zda čl. 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí v rozsahu, v němž zrušuje u trestných činů v něm uvedených požadavek oboustranné trestnosti, slučitelný s čl. 6 odst. 2 SEU, a především se zásadou legality v trestních věcech, jakož i se zásadou rovného zacházení a zásadou zákazu diskriminace zaručenými tímto ustanovením?

Podle *Advocaten voor de Wereld* byla rámcovým rozhodnutím porušena zásada rovného zacházení a zásada zákazu diskriminace, jelikož u jiných trestných činů než uvedených v jeho čl. 2 odst. 2 může být předání podmíněno tím, že jednání, kvůli kterému byl vydán evropský zatýkací rozkaz, představuje trestný čin podle práva vykonávajícího členského státu. Toto rozlišení není objektivně odůvodněné. Odstranění ověření oboustranné trestnosti je o to zpochybnitelnější, že v rámcovém rozhodnutí není uvedena žádná zevrubná definice činů, u kterých je předání požadováno. Režim tohoto rámcového rozhodnutí povede k neodůvodněnému rozdílnému zacházení s procesními subjekty v závislosti na tom, došlo-li k předmětnému jednání ve vykonávajícím členském státě nebo mimo území tohoto státu. Tytéž procesní subjekty jsou tedy posuzovány odlišně, pokud jde o odnětí svobody, aniž by to bylo odůvodněno.

Je namístě uvést, že zásada rovného zacházení a zásada zákazu diskriminace vyžadují, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněno.

Pokud jde jednak o výběr 32 kategorií trestných činů uvedených v čl. 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí, Rada mohla mít za to, na základě zásady vzájemného uznávání a s ohledem na vysoký stupeň důvěry a solidarity mezi členskými státy, že buď z důvodu jejich vlastní povahy, nebo z důvodu uloženého trestu s horní hranicí sazby v délce nejméně tří let patří dotčené kategorie trestných činů mezi činy, u nichž závažnost narušení veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti odůvodňují, aby ověření oboustranné trestnosti nebylo vyžadováno.

Proto i za předpokladu, že by situace osob podezřelých ze spáchání trestného činu spadajícího do seznamu uvedeného v čl. 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí nebo odsouzených za to, že se dopustily takového trestného činu, byla srovnatelná se situací osob podezřelých nebo odsouzených ze spáchání jiných trestných činů, než které jsou uvedeny v tomto ustanovení, je rozlišování v každém případě objektivně odůvodněné.

Co se týče dále skutečnosti, že by nedostatečná přesnost definice dotčených kategorií trestných činů mohla způsobit rozdílné provádění rámcového rozhodnutí, v jednotlivých vnitrostátních právních řádech, stačí uvést, že jeho předmětem není harmonizace hmotného trestního práva členských států, a že žádné ustanovení hlavy VI. SEU, jejíž články 34 a 31 byly označeny jako právní základ tohoto rámcového rozhodnutí, nepodřizuje použití evropského zatýkacího rozkazu harmonizaci trestněprávních předpisů členských států v oblasti dotčených trestných činů. Z toho plyne, že čl. 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí, v rozsahu, ve kterém odstraňuje ověření požadavku oboustranné trestnosti u trestných činů uvedených v tomto ustanovení, není neplatný z důvodu porušení čl. 6 odst. 2 SEU a konkrétněji zásady legality trestných činů a trestů, stejně jako zásady rovného zacházení a zásady zákazu diskriminace.

SDEU přezkumem položených otázek tedy neodhalil žádnou skutečnost, kterým by mohla být dotčena platnost rámcového rozhodnutí. Dále je nutné uvést, že ač se případ týkal výkladu směrnice jakožto protiteroristické právní úpravy, byla zásada zákazu diskriminace promítnuta do případu jako jedna z hlavních právních zásad EU.

Závěr

Téma srovnání právního a ekonomického pohledu na diskriminaci ve vztahu k terorismu. Bylo nutné ho dostatečně konkretizovat. Výčty a typologie, byly vybrány z důvodů povahy práce, avšak uvedené výčty nemusejí být kompletní a obsahovat všechny pohledy na danou problematiku. Téma této práce přináší mnoho otázek. Z těchto důvodů se práce soustředí na hledání případných odpovědí, z toho důvodu byla rozdělena do dvou primárních segmentů. Tím je srovnání právního a ekonomického pohledu na diskriminaci. Dále bylo propojení těchto pohledů porovnáno s prvkem terorismu. Tato práce je tedy výsledkem právních, ekonomických a filozofických myšlenek.

Problematika diskriminace má mnoho shodných faktorů, avšak vždy je vhodné, každou vědní disciplínu, používat odděleně a vzájemně je doplňovat pro nejlepší možný pohled na daný případ. Diskriminace je z pohledu ekonomie a práva vnímána do jisté míry odlišně, jak bylo možné sledovat v průběhu celé práce. Avšak, co skutečně činí tyto dva pohledy tak rozdílné, je fakt, že ekonomie sice sleduje zájmy zaměstnanců, zaměstnavatelů, tedy pracovního trhu, avšak vše hodnotí především z potřeby kvantifikovat rozdíly v ekonomických kategoriích. Zatímco právní hodnocení diskriminace je kvalitativní či principiální. Jinými slovy ekonomie vnímá diskriminaci jako množinu kvantitativních hodnot, která se vzájemně ovlivňují a mají určitý ekonomický důsledek. Právo se tedy na věc dívá v kvalitativních, principiálních kategoriích, zatímco ekonomie přidává kvantitativní pohled, čímž právní pohled rozšiřuje a někdy diferencuje. Co však právo a ekonomie sledují obdobného, jsou některé hodnoty, neboť jak bylo možno spatřovat, některé formy byly totožné, jak u diskriminace právní, tak diskriminace ekonomické. Rozdílnost lze sledovat v chráněných či sledovaných hodnotách, kdy právo má specifický katalog hodnot, které jsou chráněny před diskriminací. Výsledkem právního posledu je tedy odpověď v kvalitativních a principiálních hodnotách, které jsou ano či ne. Ekonomický pohled právě toto doplňuje o otázky „kolik“ a „jak moc“.

Dále byla diskriminace propojena s terorismem a byly nalezeny možné úrovně propojení. Tato práce tedy pátrá, které konkrétní projevy diskriminace menšin (ať již politické, socioekonomické nebo kulturní) mohou být v samém důsledku, a tedy jsou důležitými i věcnými prediktory teroristické činnosti. Za tímto účelem byl proveden rozbor těchto propojení. Výsledky naznačují, že

socioekonomická diskriminace menšin je jediným trvale významným a vysoce věcným prediktorem terorismu. Tyto úrovně nám propojují ekonomické, sociální, politické, kulturní a právní prvky. Kapitola byla na závěr doplněna o vybrané teroristické útoky, které byly následně doplněny o možné příčiny jejich vzniku a zda by diskriminace mohla být jedním z prediktorů.

V poslední části byla práce doplněna o aktuální vývoj v oblasti diskriminace a terorismu. V této části jsou rozebrány vybrané rozhodnutí, která mohou reprezentovat možný vztah diskriminace a terorismu. Veškerá soudní rozhodnutí pocházela z kompetencí ESLP a SDEU. Jak bylo možno sledovat ve všech uvedených rozhodnutích soudů EU, je zákaz diskriminaci téměř vždy implementován do případu, kdy se zjevně o diskriminaci jednat nemusí. Diskriminace je tak jedním ze základních ukazatelů, zda bylo jednání či právní předpis v souladu se základními právy, a především se zákazem diskriminace. Dalším vhodným připomenutím je fakt, že zákaz diskriminace je na úrovních soudů EU poměrně zásadním tématem, a proto není opomíjen, avšak přílišné množství banálních případů může přispět k neefektivitě soudů.

Přínosem této práce tedy je přiblížení dvou v teorii dimenzionálně odlišných problematik, které však v praxi mohou mít společné činitele či důsledky anebo se vzájemně ovlivňovat. Ke každé problematice byl vždy uveden příklad pro to, aby se čtenář mohl blíže seznámit s daným tématem.

Ochrana před terorismem v rámci EU, jak je možno spatřovat, dosahuje mnohdy až úroveň diskriminačních preferencí. A tedy v samotném důsledku i možný prediktorem vzniku terorismu. Otázkou však stále zůstává, nakolik a do jaké míry je možné spojovat diskriminaci s problematikou terorismu?

Dle mého názoru je potřebné kontrolovat úroveň znepokojení či ponížení menšin, které mohou být ve výsledku prediktory terorismu. Tyto prediktory mohou mít mnoho společného právní a ekonomickou stránkou, protože je nutné tuto situaci důkladně monitorovat, aby nebylo možné dospět k ponížení, které může ve svém důsledku vyvolat strach a v samotném důsledku i dospět k terorismu.

Resumé

The topic of this thesis is comparison of the legal and economic view on discrimination in relation to terrorism. It was necessary to concretize it sufficiently. Enumerations and typologies have been selected due to the nature of the work, but these enumerations may not be complete and contain all views on the issue. The topic of this work raises many questions. For these reasons, the work focuses on finding possible answers, for which reason it was divided into two primary segments. This is a comparison of the legal and economic views on discrimination. Furthermore, the connection between these views was compared with the element of terrorism. This work is therefore the result of legal, economic, and philosophical ideas.

The first part of the thesis will define the basic concepts and points of discrimination, both legal and economic, which will be to some extent compared, where the result will be a more general view of discrimination.

In the following part, it will be supplemented by the issue of terrorism, which will be analyzed, and forms of terrorism will be mentioned. While already defining the topics, it will be possible to see certain connections between discrimination and terrorism.

In the next part, the relationship between terrorism and discrimination will be elaborated, as two different issues that can be, de facto, interconnected. For these reasons, possible levels of linking discrimination and terrorism will be identified, complemented by selected terrorist attacks. These levels will be analyzed from a legal and economic point of view. The last part of the work will then consist of selected court decisions relating to both issues simultaneously.

The result of this work will be a possible causal link between discrimination and terrorism, where in some situations it is not possible to assess which of these two issues was the cause or effect. And even if discrimination precedes terrorism, then again, the question arises as to whether it is not possible for terrorism to prevent discrimination?

Seznam použitých zdrojů

I. Literatura

a) Monografie

BECKER, G., S. The economics of discrimination. Chicago: University of Chicago Press, 1971. ISBN 0226041158.

BECKER, G., S., KUNCA T., JONÁŠ J., SOJKA M. Teorie preferencí. Praha: Grada, 1997. s. 206. ISBN 80-7169-463-0

BLAHOŽ, J. Lidská práva a právní politika boje proti terorismu. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2008. ISBN 978-80-86775-20-3.

BLAHOŽ, J. Právní politika boje proti terorismu a demokracie: Otevřená otázka. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2007. ISBN 978-80-86775-13-5.

BOBEK, M., BOUČKOVÁ, P., KÜHN, Z. Rovnost a diskriminace. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 471 s. ISBN 978-80-7179-584-1.

BOUČKOVÁ, P., Rovnost a sociální práva. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2009, 198 s. ISBN 978-80-87284-02-5.

BOUČKOVÁ, P., HAVELKOVÁ, B., KOLDINSKÁ, K. et al. Antidiskriminační zákon: komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, 425 s. ISBN 978-80-7400-315-8.

BRZYBOHATÝ, M. Terorismus I. 1. vydání. Praha: Police history, 1999. ISBN 80-902670-1-7, str.11

BUTLER, R. N. Why survive? :Being old in America. Harper&Row, 1975. ISBN 9780060105662

DAVID, V., MALACKA, M. Fenomén mezinárodního terorismu. Praha: Linde, 2005. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 80-7201-524-9.

DENARDO, J. Power in Numbers: The Political Strategy of Protest and Rebellion, Princeton Legacy Library, 1985. ISBN 9780691639611

FOREJTOVÁ, M. Mezinárodněprávní ochrana menšin. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2002, 135 s. ISBN 80-7082-843-9.

FOREJTOVÁ, M. Judikatura soudů Evropské unie a Rady Evropy ve věcech zákazu diskriminace. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-475-6.

FOREJTOVÁ, M., TRONEČKOVÁ M. Evropské právo v praxi. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 246 s. ISBN 978-80-7380-301-8.

FREDMAN, S. Antidiskriminační právo. 1. vyd. Praha: Multikulturní centrum Praha, 2010, 209 s. ISBN 978-80-254-1054-7.

FREDRICKSON, G. M. Rasismus – stručná historie. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: Jiří Buchal – BB Art, 2003, 157 s. ISBN 80-7341-124-5. 63

HENDRYCH, D. et al. Právní slovník. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 1459 s. ISBN 978-80-7400-059-1.

HOLMES, O., W. The path of the law. Bedford: ApplewoodBooks, 1996. ISBN 1557091749.

JANOŠOVÁ, Pavlína. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. s. 13. ISBN 80-7184-954-5

KLÍMA, K., BLAHOŽ, J., SKÁLA, J. et al. Ústavní právo Evropské unie. 1. vyd. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003. 939 s. ISBN 80-86473-48-1.

MANKIW, N. G. Zásady ekonomie. Praha: Grada, 1999. Profesionál. ISBN 80-7169-891-1.

MOĚSI, D. The geopolitics of emotion: How cultures of fear, humiliation and hope are reshaping the world. London: The Bodley Head. 2016. ISBN 140907708X.

MURPHY, C. C. EU counter-terrorism law: pre-emption and the rule of law. Portland: Hart Publishing, 2012. ISBN 184946135X.

OUTLÁ, V. et al. Právo Evropské unie. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, 387 s. ISBN 978-80-7380-084-0.

PIKNA, B. Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie: (právní náhled). Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-615-6.

POSNER, R. Economic Analysis of Law. 7. ed. Austin : Wolters Kluwer, 2007. ISBN 9780735594425

RICHARDS, A. Conceptualizing terrorism. New York, NY: Oxford University Press, 2015. ISBN 0198746962.

SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. Ekonomie. 19. vyd. Praha: NS Svoboda, 2013, 715 s. ISBN 978-80-205-0629-0.

ŽÁK, M. Velká ekonomická encyklopedie. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-381-5.

b) Články

AGNEW R. A general strain theory of terrorism. Theoretical Criminology. 2010

BEWLEY-TAYLOR, D., Drug Trafficking and Organised Crime in Afghanistan. The RUSI Journal 158, no. 6 2013

BÍLKOVÁ, V.: Mezinárodní právo a terorismus. Definovat nedefinovatelné? Trestně právní revue 1/2010.

BRANDEIS, L. The Living Law. Illinois Law Review, Volume 10, 1916, str. 470

CRENSHAW, M. 1981 The causes of terrorism. Comparative Politics 13:379-399.

ČERMÁK, M., KVASNIČKOVÁ, J. Několik poznámek k českému antidiskriminačnímu právu. Bulletin advokacie, 2010, č. 3

GOODWIN, J. A Theory of Categorical Terrorism, *Social Forces*, Volume 84, Issue 4, June 2006

GURR TR. Why Minorities Rebel: A Global Analysis of Communal Mobilization and Conflict since 1945. *International Political Science Review*. 1993

GURR TR. Sources of Rebellion in Western Societies: Some Quantitative Evidence. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. 1970

JOUZA, L. Nový antidiskriminační zákon. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 11 64

MAGEE CSP, MASSOUD TG. Openness and internal conflict. *Journal of Peace Research*. 2011

CHOI, S. -W. PIAZZA, J. Internally-Displaced Populations and Suicide Terrorism. *Journal of Conflict Resolution*. 2014

SCHMID, A. P., Revisiting the Relationship between International Terrorism and Transnational Organised Crime 22 Years Later. *Terrorism and Counter-Terrorism Studies*, 2018

ŠTURMA, P., Lidská práva v boji proti terorismu – mezinárodněprávní aspekty. *Trestněprávní revue*. 2006, č. 12, s. 349–355

II. Prameny

a) Vnitrostátní Předpisy:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

b) Zahraniční

Předpisy:

Listina základních práv Evropské unie

Směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. 2. 1976 o zavedení rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky

Směrnice Rady 97/80/ES ze dne 15. 12. 1997, o důkazním břemenu v případě diskriminace na základě pohlaví

Směrnice Rady 2000/ 43/ES ze dne 29. 6. 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ

Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. 11. 2000, kterou se zavádí obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/73/ES ze dne 23. 9. 2002, kterou se mění směrnice Rady 76/207/EHS o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2013/40/EU ze dne 12. 8. 2013, kterou se nahrazuje rámcového rozhodnutí Rady 2005/222/SVV o útocích na informační systémy

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2017/541 ze dne 15. 3. 2017, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV o boji proti terorismu

Smlouva o Evropské unii

Smlouva o fungování Evropské unie

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Judikatura:

Stížnost č.29032/04 rozsudek ESLP ze dne 27. 9. 2011 ve věci C. a H. v. Rumunsko.

Dostupné z:

https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&ved=2ahUKewjnhe_jjOvoAhXQT8AKHQmLDoYQFjAGegQIAxAB&url=http%3A%2F%2Fhudoc.echr.coe.int%2Fapp%2Fconversion%2Fpdf%2F%3Flibrary%3DECHR%26id%3D001-106433%26filename%3D001-106433.pdf%26TID%3Dmhsmtzlsnf&usg=AOvVaw3P0_EemJBIXRmGaFeV0TI8

Stížnost č. 27540/05 rozsudek ESLP ze dne 25. 12. 2012 ve věci Jehovas Zeugen in Ostereich v Rakousko

Dostupné z:

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-113411"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

Stížnost č. 34848/07 rozsudek ESLP ze dne 12. 12. 2010 ve věci O'Donoghue a ostatní v Spojené království

Dostupné z:

<https://www.noveaspi.cz/products/lawText/7/37953/1/2?vtextu=34848/07#lema0>

Stížnost č. 15766/03 rozsudek ESLP ze dne 16. 3. 2010 ve věci Orsuš a ostatní v Chorvatsko

Dostupné z:

[https://hudoc.exec.coe.int/ENG#{"EXECIdentifier":\["004-10085"\]}](https://hudoc.exec.coe.int/ENG#{)

Stížnost č. 37359/09 rozsudek ze dne 13. 12. 2012. ve věci H. v. Finsko

Dostupné z:

<https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKewjSg9KakuvoAhUHXMAKHZFYBaMQFjAAegQIBBAB&url=https%3A%2F%2Fhudoc.echr.coe.int%2Fapp%2Fconversion%2Fpdf%2F%3Flibrary%3DECHR%26id%3D002-9593%26filename%3D002-9593.pdf%26TID%3Dihgdqbxnfi&usg=AOvVaw3t32Im4gW5gz4rVC2IWWuj>

Stížnost č. 16574/08 rozsudek ESLP ze dne 27.1.2011 ve věci Fabris vs Francie

Dostupné z:

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-116716"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

Stížnost č. 5123/07 rozsudek ze dne 22. 3. 2012 ve věci Rangelov v Německo

Dostupné z:

https://www.legislationline.org/download/id/3690/file/ECHR_CASE_RANGELO_V.v.GERMANY_22Mar2012_en.pdf

Stížnost č. 4158/05 rozsudek ze dne 12. 1. 2010 ESLP ve věci Gillan a Quintonová proti Spojenému království

Dostupné z:

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-96585"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

Stížnost č. 28135/95 rozsudek ze dne 6. června 2000 ESLP ve věci Magee proti Spojenému království

Dostupné z:

<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgnptcx3tmjzgak4y&groupIndex=0&rowIndex=0>

C-235/14 rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 3. 2016 ve věci Safe Interenvíos SA proti Liberbank SA a dalším

Dostupné z:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=174929&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=373971>

C-303/06 rozsudek Soudního dvora ze dne 17. července 2008 ve věci S. Coleman proti Attridge Law, Stevu Lawovi

Dostupné z:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=67793&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=129067>

C-81/12 rozsudek Soudního dvora ze dne 25. dubna 2013 ve věci Asociația Accept proti Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

Dostupné z:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=136785&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=128569>

C-144/04 rozsudek Soudního dvora ze dne 22. listopadu 2005 ve věci Werner Mangold proti Rüdigeru Helmovi

Dostupné z:

<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=56134&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=39831>

C-303/05 rozsudek Soudního dvora ze dne 3. května 2007 ve věci *Advocaten voor de Wereld VZW proti Leden van de Ministerraad*

Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:62005CJ0303>

III. Ostatní

<https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2016>

<https://www.bbc.com/news/uk-37508537>

<https://www.bbc.com/news/uk-scotland-41678010>

<https://www.bbc.com/news/world-europe-55336094>

https://www.bls.gov/opub/ted/2004/jun/wk5/art04.htm?view_full

<https://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/co-je-co-zeni-diskriminace/>

<https://www.euroskop.cz/106/sekce/judikatura-esd>

<https://www.ageismus.cz/o-ageismu>

<https://www.britannica.com/event/Jim-Crow-law>

<https://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu>

<https://www.nytimes.com/2012/08/25/world/europe/anders-behring-breivik-murder-trial.html>

<https://www.unodc.org/e4j/en/organized-crime/module-1/key-issues/similarities-and-differences.html>

https://govinfo.library.unt.edu/911/staff_statements/911_TerrTrav_Ch2.pdf

<https://oig.justice.gov/sites/default/files/archive/special/s0606/chapter1.htm>

<https://web.archive.org/web/20160101093303/http://www.aljazeera.com/archive/2004/11/200849163336457223.html>

<https://www.thebalance.com/how-the-9-11-attacks-still-affect-the-economy-today-3305536#:~:text=The%20most%20significant%20economic%20impact,at%20present%2C%20minus%20%246%20trillion.>

<https://www.theguardian.com/world/charlie-hebdo-attack>

<https://www.theguardian.com/world/2017/aug/18/accidental-blast-thwarts-huge-bomb-attack-by-spain-terror-cell>

<https://www.aljazeera.com/news/2017/08/barcelona-cambriils-attacks-170818084455953.html>

<https://www.thetimes.co.uk/article/barcelona-terror-cambriils-attackterrorists-leapt-from-the-car-then-mossos-d-esquadra-officer-shot-four-dead-0kpztctmc>

<https://www.telegraph.co.uk/news/2017/08/22/imambehind-barcelona-terror-attacks-used-human-rights-fight>

<https://www.euronews.com/2017/08/28/will-the-attacks-in-barcelona-and-cambriils-harm-spain-s-tourism-sector>

<https://christchurchattack.royalcommission.nz/the-report>

<https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-02-20/11-dead-after-shooting-ingerman-town-near-frankfurt-police>

<https://edition.cnn.com/2020/02/19/europe/hanau-germany-shootings-intl/index.html>

https://www.lemonde.fr/international/article/2020/02/21/tobiasrathjen-l-auteur-de-la-fusillade-de-hanau-un-tueur-raciste-paranoiaque-etmisogyne_6030349_3210.html?ga=2.174627490.1619683900.1586426096-6089460+19.1585825183

<https://www.insider.com/hanau-terrorist-manifesto-shows-non-white-hatred-incel-trump-theft-2020-2>

<https://www.theguardian.com/world/2020/feb/20/hanau-gunman-tobias-rathjenrailed-against-ethnic-minorities-online>

<https://www.theguardian.com/world/2020/feb/20/hanauattack-reveals-poison-of-racism-in-germany-says-merkel>

<https://apnews.com/b5736c3dba1d677e89ef947bcf5ab213>

<https://www.theguardian.com/uk-news/2020/feb/24/uk-ban-neo-nazi-sonnenkriegdivision-terrorist-group>

<https://www.washingtonpost.com/world/2019/03/15/new-zealand-suspect-allegedly-claimed-brief-contact-with-norwegian-mass-murderer-anders-breivik/>

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_05_20/default/line?lang=en

<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/22925.pdf>

IV. Obrázky

Obrázek 1. Diskriminace vyloučením snižuje mzdy vyloučených skupin.....	30
Obrázek 2. Rozdíl průměrné hodinové mzdy mezi muži a ženami za roky 2006 až 2019.....	33
Obrázek 3. Průměrná hodinová mzda mezi muži a ženami za rok 2018.....	33
Obrázek 4. Světová mapa dle indexu genderové nerovnosti.....	36

Abstrakt

DVOŘÁK Š. Srovnání právního a ekonomického pohledu na zákaz diskriminace ve vztahu k terorismu. Diplomová práce. Plzeň: Fakulta právnická ZČU v Plzni, 67s., 2021

Klíčová slova: Zákaz diskriminace, ekonomická diskriminace, právní diskriminace, terorismus, právo a ekonomie, terorismus a diskriminace, Evropská úmluva o lidských právech, Antidiskriminační zákon, Evropský soud pro lidská práva, Soudní dvůr Evropské unie

Tato diplomová práce se zabývá tématem „*Srovnání právního a ekonomického pohledu na zákaz diskriminace ve vztahu k terorismu*“ a jejím hlavním cílem je nalezení možného vztahu mezi diskriminací a terorismem. V úvodu práce jsou vydefinovány pojmy jako diskriminace ekonomická a právní, které jsou i vzájemně porovnány. Následuje část definující terorismus, který je následně propojen s diskriminací. V této části jsou nalezeny možné úrovně propojení, které jsou doplněny o vybrané teroristické útoky. Poslední část práce se věnuje vybraným soudním rozhodnutím Evropských soudů.

Abstract

DVOŘÁK Š. Comparison of legal and economics view on forbiddance of discrimination in relation to terrorism. Master thesis Pilsen: Faculty of Law WBU in Pilsen, 67 p., 2021

Keywords: Forbiddance of discrimination, economical discrimination, law discrimination, terrorism, law and economics, analysis of law, discrimination and terrorism, European agreement of human rights, Court of Justice of the European Union, European Court of Human Rights

This master thesis deals with topic “*Comparison of legal and economics view on forbiddance of discrimination in relation to terrorism*” and its main goal is to find a possible link between discrimination and terrorism. The introduction defines terms such as economic and legal discrimination, which are also compared. The following section defines terrorism, which is then linked to discrimination. In this section, possible levels of interconnection are found, which are supplemented by selected terrorist attacks. The last part of the thesis deals with selected court decisions of European courts.